

Sosiaalialan osaamiskeskukset soteuudistuksessa

Organisoituminen, tehtävät ja hallinto

Loppuraportti 3.6.2022

Agenda

- 1 **Johdon yhteenveto**
- 2 Selvityksen tavoitteet ja toteutus
- 3 Sosiaalialan osaamiskeskusten hallinnolliset rakenteet ja sijoittuminen
- 4 Johtopäätökset
- 5 Haastattelujen yhteenveto
 - Sosiaalialan osaamiskeskusten näkemykset
 - Hyvinvointialueiden edustajien näkemykset
 - Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen näkemykset

Johdon yhteenveto sosiaalialan osaamiskeskus selvityksestä

Selvityksen tavoite

- Selvityksen tavoitteena oli muodostaa tilannekuva sosiaalialan osaamiskeskusten tämänhetkisestä toiminnasta ja kartoittaa näkemyksiä **mahdollisuuksista, riskeistä ja kehityssuunnista**, joita tulisi huomioida sosiaalialan osaamiskeskusten:
 - **siirtyessä hyvinvointialueille.**
 - **mahdollisesti myöhemmin tulevassa integraatiossa** osaksi hyvinvointialueiden- ja yhteistyöalueiden tutkimus-, kehittämis-, innovaatio-, ja opetusrakenteiden kokonaisuutta.
 - Selvityksen tavoitteena ei ollut tuoda suoria kehittämissuhteita sosiaalialan osaamiskeskusten toiminnasta tulevaisuudessa.

Selvityksen toteutus ja käytetyt menetelmät

- Selvitys toteutettiin pääosin haastattelujen ja niistä muodostettujen yhteenvetojen avulla.
- Haastattelujen kohderyhmiin valittiin **sosiaalialan osaamiskeskusten** toiminnanjohtajat ja hallitusten puheenjohtajat. Koska korkeakoulu-yhteistyö on merkittävä osa osaamiskeskusten toimintaa, haastateltiin myös osaamiskeskusten kanssa yhteistyötä tekeviä päätoimijoita **yliopistoista ja ammattikorkeakouluista**. Tämän lisäksi haastateltiin **hyvinvointialueiden edustajia**, joilla oli kokemusta sosiaalialasta. **Haastatteluja oli yhteensä yli 40.**

Keskeiset näkemykset nykytilasta, siirtymästä ja mahdollisesti myöhemmin tulevasta integraatiosta

- Sosiaalialan osaamiskeskusten tunnistettiin kehittämisorganisaatioiksi, joiden tehtävänä on **sosiaalialan käytännönläheisenä kehittämistoiminnan ja tutkimuksen edistäminen yhdessä kuntien ja korkeakoulujen kanssa sekä tiedon jalkauttamisen**. Osaamiskeskusten nykyiset hallintamuodot ovat mahdollistaneet **ketterän ja riippumattoman yhteistyön kuntien ja korkeakoulujen kanssa**. Osaamiskeskusten **haasteiksi tunnistettiin rahoituksen ja henkilöstöressurssien vähyys**. Osaamiskeskusten **hankkeiden yhtenäistämässä ja pitkäjänteisyydessä tunnistettiin kehitystarpeita**.
- Selvityksessä tunnistettiin, että osaamiskeskusten siirtyessä hyvinvointialueille niiden **rahoitus ja ketterä toimintamalli tulisi turvata**, jotta ne pystyvät toimimaan eri alueiden väleillä erityistarpeet huomioiden. Lisäksi selvityksessä nostettiin esille, että osaamiskeskusten **siirtymä pitäisi tapahtua terveydenhuollon rinnalla tasavertaisena osapuolena**. Selvityksessä tunnistettiin myös, että hyvinvointialueilla **osaamiskeskusten rooli ja toiminta ei ole selkeästi tiedossa** kaikille hyvinvointialueiden edustajille.
- Selvityksen tunnistettiin, että mahdollisesti myöhemmin tulevassa integraatiossa osaamiskeskusten **toiminnalle tulisi luoda selkeät rakenteet ja nimetä vastuuhenkilöt**, jotta toimintaa voidaan **jatkaa aidosti eri alueiden erityistarpeet huomioiden**. Integraatiossa tulisi myös huomioida terveydenhuollon ja sosiaalialan tutkimus- ja kehittämistoiminnan eroavaisuudet, jotta yhteistyömalleja pystytään kehittämään. Integraatiossa tulisi myös huomioida ettei **osaamiskeskusten käytännönläheinen tutkimus- ja kehitystoiminta katoa**.

Agenda

- 1 Johdon yhteenveto
- 2 Selvityksen tavoitteet ja toteutus**
- 3 Sosiaalialan osaamiskeskusten hallinnolliset rakenteet ja sijoittuminen
- 4 Johtopäätökset
- 5 Haastattelujen yhteenveto
 - Sosiaalialan osaamiskeskusten näkemykset
 - Hyvinvointialueiden edustajien näkemykset
 - Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen näkemykset

Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa sosiaalialan osaamiskeskusten siirtymään liittyviä näkökulmia

Selvitys pohjautui haastatteluihin ja niistä johdettuihin yhteenvetoihin

Lähtötilanne

- Sosiaalialan osaamiskeskukset ovat vastanneet valtakunnallisena rakenteena sosiaalihuollon kehittämisestä ja niissä on merkittävä osa sosiaalihuollon tämänhetkisistä kehittämisresursseista
- Laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta määrittää kahdeksan sosiaalialan osaamiskeskusta, joista Etelä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus on sopimuksellisesti jaettu kolmeksi yksiköksi → yhteensä 11 osaamiskeskusta
- Osaamiskeskusten ovat voineet muodostaa kunkin toimialueen kunnat ja kuntayhtymät yhdessä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden sosiaali- ja terveysalan oppilaitosten, maakunnan liittojen, aluehallintovirastojen, järjestöjen ja yritysten sekä muiden sosiaali- ja terveysalalla toimivien eri tahojen kanssa
- Osaamiskeskuksilla on hallinnollisesti erilaisia muotoja: voittoa tuottamattomat oy:t, yhdistyspohjaiset ratkaisut, sopimuspohjaiset ratkaisut sekä kuntayhtymien yhteydessä toimivat osaamiskeskukset
- Eduskunta on antanut lausuman sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain hyväksymisen yhteydessä, jossa todetaan, että sosiaalihuoltoon tulisi luoda yliopistosairaaloita vastaavan kaltaiset, palveluiden kehittämistä, tutkimusta ja koulutusta tukevat toimintarakenteet

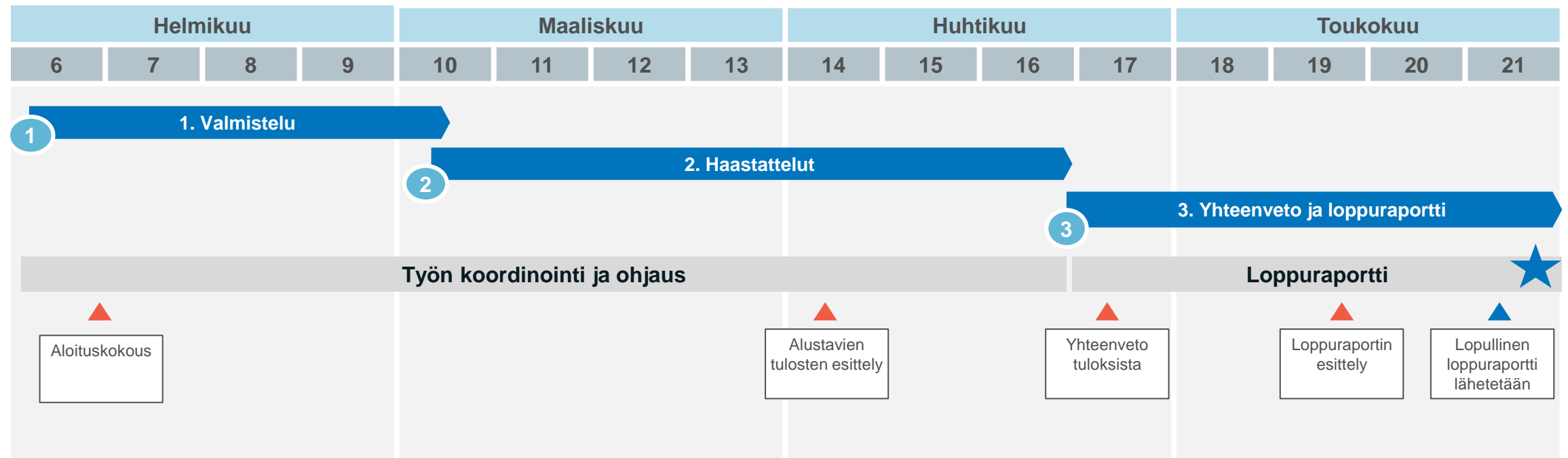
Tavoitteet

- Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi, että NHG toteuttaa kevään 2022 aikana riippumattoman selvityksen sosiaalialan osaamiskeskusten nykytilanteesta sekä kartoituksen sote-uudistukseen liittyvän siirtymän turvaamisesta ja lain valmistelua tukevista näkökulmista
- Selvityksessä haastateltiin sosiaalialan osaamiskeskusten johtoa ja hallintoa, hyvinvointialueiden edustajia sekä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen edustajia
- Selvityksen keskeisinä periaatteina on ollut se, että sosiaalialan osaamiskeskusten toiminta ja osallisuus hyvinvointi- ja yhteistoiminta (YTA) -alueiden tutkimus-, kehittämis-, innovaatio-, ja opetusrakenteiden (TKKI) muodostamisessa tulee turvata tulevassa Sote- ja pela-uudistuksessa
- Tavoitteena on tunnistaa näkemyksiä miten parhaiten voitaisiin turvata sosiaalialan osaamiskeskusten organisoituminen osaksi hyvinvointi- ja yta-alueiden TKKI-kokonaisuutta
- Nykyiset sosiaalialan osaamiskeskukset eivät ole jakautuneet tulevien hyvinvointi- ja yta-alueiden mukaan. Selvityksessä on tavoitteena tunnistaa näkemyksiä miten osaamiskeskusten tulisi sijoittua uusilla hyvinvointi- ja yta-alueilla
- Selvityksessä haetaan näkemyksiä myös siihen, miten ruotsinkieliset osaamiskeskukset parhaiten sijoittuisivat hyvinvointi- ja yta-alueille

Selvityksen aikataulu ja työvaiheet: selvitys toteutettiin maalis–toukokuun 2022 aikana

Selvitys koostuu kahdesta osa-alueesta

- Sosiaalialan osaamiskeskukset tulevat ensin siirtymään** osaksi hyvinvointi- ja yta-alueita noudattaen olemassa olevaa lakia osaamiskeskuksista. **Selvityksessä kartoitettiin näkemyksiä mahdollisuuksista, riskeistä ja vaihtoehdoista tälle siirtymälle**
 - Myöhemmin, mahdollisesti vuonna 2025 sosiaalialan osaamiskeskusten on määrä integroitua** osaksi hyvinvointi- ja yta-alueita. Selvityksessä kartoitettiin näkemyksiä siitä mitä seikkoja (hallinto, rahoitus, henkilökunta, tehtävät) tulee huomioida kun integraatio toteutetaan, tältä osin työ tarjoaa tietoa lainsäädännön laatimisen pohjaksi
- Selvitys toteutettiin pääosin haastattelujen avulla

Selvitystä varten haastateltiin yli 40 asiantuntijaa sosiaalialan eri sidosryhmistä maaliskuuhun 2022 aikana - haastatteluun valitut henkilöt sovittiin yhdessä STM:n kanssa

Haastattelutulokset on vedetty yhteen, yhteenvedoissa ei eritellä yksittäisten henkilöiden näkemyksiä

Sosiaalialan osaamiskeskukset

Sosiaalitaito Oy

- Petteri Heino, toimitusjohtaja.
- Heidi Hagman, puheenjohtaja.

Pikassos

- Tuula Tuominen, toimitusjohtaja,

ISO

- Tarja Kauppila, johtaja.
- Tuomo Meriläinen, puheenjohtaja.

Socom Oy

- Marjukka Heikkilä, johtaja.
- Satu Taiveaho, puheenjohtaja.

Koske ry

- Sointu Möller, johtaja.
- Päivi Kalilainen, puheenjohtaja.

SOnet BOTNIA

- Arto Rautajoki, kehitysjohtaja,
- Jussi Salminen, puheenjohtaja.

Poske

- Kaisa Kostamo-Pääkkö, kehitysjohtaja.
- Merja Laitinen, puheenjohtaja.

FSKC

- Torbjörn Stoor, johtaja.
- Yvonne Holming, puheenjohtaja.

Sosiaalialan osaamiskeskukset

Vasso Oy

- Tapio Häyhtiö, toimitusjohtaja
- Sirpa Kuronen, puheenjohtaja

Verso

- Kirsi Kuusiniemi-James, johtaja
- Pirkko Valtanen, puheenjohtaja

Socca

- Pirjo Marjamäki, johtaja
- Mari Ahlström, puheenjohtaja

Hyvinvointialueiden sosiaalialan toimijat

Pirkanmaan hyvinvointialue

- Jaakko Herrala, Pirkanmaan sote-muutosjohtaja

Espoo, Helsinki, Kauniainen

- Mari Ahlström
- Maarit Sulavuori
- Jaana Myhrberg

Pohjanmaan hyvinvointialue

- Erkki Penttinen, sosiaalityö ja perhepalvelut johtaja, Vaasa

Keski-pohjanmaan hyvinvointialue

- Tarja Oikarinen-Nybacka, Sosiaalijohtaja, Soite

Etelä-Savon hyvinvointialue

- Saara Tavi, Sosteri kuntayhtymän johtaja

Lapin hyvinvointialue

- Mari Palolahti, hallintojohtaja, Inari

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue

- Heli Ranta-Salonen, sosiaalipalvelupäällikkö, Lohja

Yliopistot

Lapin yliopisto

- Sanna Hautala, professori

Turun yliopisto

- Oona Ylönen, professori
- Jaakko Rasinkangas, erityistutkija

Helsingin yliopisto

- Helena Blomberg-Kroll, professori
- Marjaana Seppänen, dekaani

Jyväskylän yliopisto

- Kati Närhi
- Heli Valokivi
- Marjo Kuronen

Ammattikorkeakoulut

Savonia ammattikorkeakoulu

- Pirjo Turunen, yliopettaja

Novian ammattikorkeakoulu

- Eva Juslin, lehtori

Seinäjoen ammattikorkeakoulu

- Jaakko Hallila, rehtori

Tampereen ammattikorkeakoulu

- Outi Wallin, Osaamispäällikkö

Hankkeen ohjausryhmä

Sosiaali- ja terveysministeriö

- Juha Luomala, sosiaalineuvos
- Jaska Siikavirta, johtaja

Agenda

- 1 Johdon yhteenveto
- 2 Selvityksen tavoitteet ja toteutus
- 3 Sosiaalialan osaamiskeskusten hallinnolliset rakenteet ja sijoittuminen**
- 4 Johtopäätökset
- 5 Haastattelujen yhteenveto
 - Sosiaalialan osaamiskeskusten näkemykset
 - Hyvinvointialueiden edustajien näkemykset
 - Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen näkemykset

Sosiaalialan osaamiskeskukset jakaantuvat hallintomalleiltaan osakeyhtiöihin, liikelaitoksiin, yhdistyksiin, sopimuksellisiin ratkaisuihin ja HUS-kuntayhtymään

Sosiaalialan osaamiskeskusten hallintomuodot 2022

Hallintomalli	Juridinen perusta	Ylin päättävä elin	Johtaminen	Yhteys kuntaan	Osaamiskeskukset hallintomallilla
Osakeyhtiö	<ul style="list-style-type: none"> Osakeyhtiölaki Yhtiöjärjestys 	<ul style="list-style-type: none"> Yhtiökokous 	<ul style="list-style-type: none"> Hallitus (päätöksenteko) Toimitusjohtaja (operatiivinen) 	<ul style="list-style-type: none"> Kunnallinen omistajaohjaus 	<ul style="list-style-type: none"> FSKC, Pikassos Oy, Socom, Sosiaalitalo Oy ja VASSO
Liikelaitos	<ul style="list-style-type: none"> Kuntalaki Perussopimus 	<ul style="list-style-type: none"> Hyvinvointikunta-yhtymän yhtymäkokous 	<ul style="list-style-type: none"> Johtokunta 	<ul style="list-style-type: none"> Osa kunnallista organisaatiota 	<ul style="list-style-type: none"> Verso
Kannatusyhdistys	<ul style="list-style-type: none"> Yhdistyslaki Yhdistyksen säännöt 	<ul style="list-style-type: none"> Yhdistyksen vuosikokous 	<ul style="list-style-type: none"> Hallitus (päätöksenteko) Johtaja (operatiivinen) 	<ul style="list-style-type: none"> Kunnat jäseninä 	<ul style="list-style-type: none"> ISO ja KOSKE
Sopimuksellinen organisaatio	<ul style="list-style-type: none"> Oikeustoimilaki 	<ul style="list-style-type: none"> Neuvottelukunta 	<ul style="list-style-type: none"> Johtoryhmä (POSKE) Johtaja (Socca) 	<ul style="list-style-type: none"> Vähäinen (POSKE) Kunnallinen omistajaohjaus (Socca) 	<ul style="list-style-type: none"> POSKE, Socca
Sopimus pohjainen verkosto-organisaatio	<ul style="list-style-type: none"> Oikeustoimilaki 	<ul style="list-style-type: none"> Sopimusosapuolet 	<ul style="list-style-type: none"> Johtoryhmä 	<ul style="list-style-type: none"> Kuntia sopimusosapuolina 	<ul style="list-style-type: none"> SOnet BOTNIA

Sosiaalialan osaamiskeskukset sijoittuvat maantieteellisesti ja väestömäärältään eri suuruisille alueille

Sosiaalialan osaamiskeskus	Toiminta-alue	Väestö toiminta-alueella
Socca	Pääkaupunkiseutu	1 200 288
Sosiaalitaito	Länsi-Uusimaa, Keski-Uusimaa, Vantaa-Kerava	957 211
Verso	Itä-Uusimaa, Päijät-Häme	303 271
FSKC	Keski-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Varsinais-Suomi, Ahvenanmaa, Länsi-Uusimaa, Helsinki, Vantaa-Kerava, Itä-Uusimaa	(2 197 963)
Pikassos	Satakunta, Pirkanmaa, Kanta-Häme	911 972
Socom	Kymenlaakso, Etelä-Karjala	287 498
Vasso	Varsinais-Suomi	483 477
ISO	Kainuu, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo	614 587
Koske	Keski-Suomi	272 683
Poske	Lappi, Pohjois-Pohjanmaa	592 097
SOnet BOTNIA	Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa	435 718

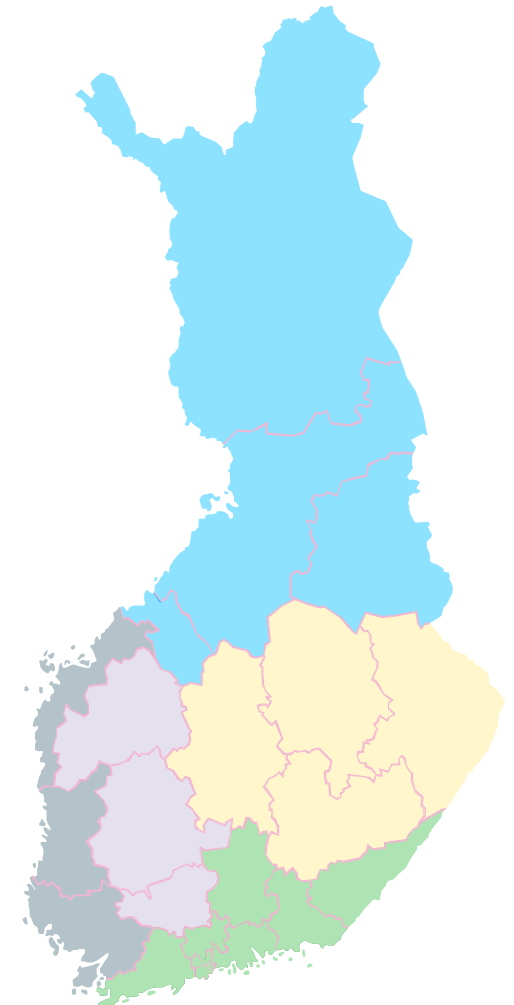
Lähde: Tilastokeskus, StatFin, väestö 2021

Hyvinvointialueet muodostavat viisi yhteistyöaluetta (YTA), joista eteläinen yhteistyöalue on selkeästi suurin

Hyvinvointialueiden ja YTA-alueiden väestöpohjat

YTA-alueiden väestöpohja 12/2021, absoluuttinen väestömäärä (yliopistosairaala-alueet alleviivattu)

Eteläinen YTA (2 207 363)	Läntinen YTA (873 799)	Keskinen YTA (889 453)	Itäinen YTA (816 015)	Pohjoinen YTA (731 267)	
Itä-Uusimaa (99 073)	Pohjanmaa (176 041)	Kanta-Häme (170 213)	Etelä-Savo (131 688)	Keski-Pohjanmaa (67 915)	
Etelä-Karjala (126 107)				Kainuu (71 255)	
Kymenlaakso (161 391)		Satakunta (214 281)	Etelä-Pohjanmaa (191 762)	Pohjois-Karjala (163 281)	Lappi (176 494)
Keski-Uusimaa (201 854)	<u>Pohjois-Savo</u> (248 363)				<u>Pohjois-Pohjanmaa</u> (415 603)
Päijät-Häme (205 124)					
Vantaa-Kerava (276 438)	<u>Varsinais-Suomi</u> (483 477)		<u>Pirkanmaa</u> (527 478)		
Länsi-Uusimaa (478 919)					
<u>Helsinki</u> (658 457)					

Sosiaalialan osaamiskeskusten tehtävistä on säädetty laissa sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta (13.12.2001/1230)

Laki määrittää osaamiskeskuksille laaja-alaisen tehtävän turvata toimialuekohtainen sosiaalialan toiminta

1 §

"Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan tarkoituksena on luoda ja ylläpitää koko maan kattava alueellinen yhteistyörakenne sosiaalialan perus- ja erityisosaamisen edistämiseksi sekä sosiaalialan alueellista yhteistyötä edellyttävien erityisosaamista vaativien erityispalvelujen ja asiantuntijapalvelujen turvaamiseksi. Toiminnasta vastaavat alueelliset sosiaalialan osaamiskeskukset (osaamiskeskus), joiden toimialueet kattavat kaikki kunnat. Ruotsinkielisen väestön tarpeita varten on lisäksi ruotsinkielinen osaamiskeskus. Osaamiskeskuksista ja niiden toimialueista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella."

2 §

"Osaamiskeskuksen tehtävät

Kunkin osaamiskeskuksen tehtävänä on toimialueellaan turvata:

- 1) sosiaalialalla tarvittavan asiantuntemuksen kehittyminen ja välittyminen;*
- 2) peruspalvelujen kehittyminen sekä erityisosaamista vaativien erityispalvelujen ja asiantuntijapalvelujen kehittyminen ja välittyminen;*
- 3) sosiaalialan perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksen ja käytännön työn monipuolinen yhteys;*
- 4) sosiaalialan tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminnan toteutuminen; sekä*
- 5) muiden 1 §:n 1 momentin tavoitetta palvelevien tehtävien toteutuminen."*

Agenda

- 1 Johdon yhteenveto
- 2 Selvityksen tavoitteet ja toteutus
- 3 Sosiaalialan osaamiskeskusten hallinnolliset rakenteet ja sijoittuminen
- 4 Johtopäätökset**
- 5 Haastattelujen yhteenveto
 - Sosiaalialan osaamiskeskusten näkemykset
 - Hyvinvointialueiden edustajien näkemykset
 - Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen näkemykset

Sosiaalialan osaamiskeskusten erityistehtävät

Selvityksen perusteella nousseita keskeisiä johtopäätöksiä

1

Sosiaalialan osaamiskeskusten erityiset tehtävät

- Sosiaalialan osaamiskeskusten toimivat **kehittäjäorganisaatioina** ja niiden päätehtäväksi nähtiin sosiaalialan **käytännönläheisen tutkimuksen ja kehittämistoiminnan edistäminen**. Osaamiskeskusten **verkostot keskenään sekä verkostot oppilaisten, järjestöjen ja kuntien kanssa** nähtiin tärkeinä valtakunnallisen toiminnan kehittämisen näkökulmasta. Hanketyö on myös iso osa osaamiskeskusten toimintaa.
- Osaamiskeskukset tekevät **yhteistyötä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen** kanssa erilaisten opinnäytetöiden, selvitysten, raporttien ja tutkimus- ja kehittämishankkeiden kautta. Lisäksi osaamiskeskukset ovat osallistuneet opetuksen suunnitteluun. Rooli **sosiaalityön käytäntöjen** (esim. kirjaaminen) kehittäjä nähtiin myös tärkeänä.
- Osaamiskeskusten **itsenäinen asema mahdollistaa sen**, että ne **pystyvät toimimaan neutraaleina toimijoina** eri alueilla. Toisaalta osaamiskeskusten **pienuus ja hankkeiden hajanaisuus** tuo haasteita pitkäjänteiselle kehittämiselle. Lisäksi mainittiin, että osaamiskeskusten rooli ei ole aina muille toimijoille selvä, osaamiskeskukset ovat hakeneet omaa rooliaan viimeisen 20 vuoden ajan.

2

Hankkeet muodostavat suuren osan sosiaalialan osaamiskeskusten toiminnasta

- Haastateltavien mielestä **hankkeet ovat osa osaamiskeskusten keskeistä** toimintaa ja **määräaikaiset hanketyöntekijät** muodostavat ison osan osaamiskeskusten henkilöstöstä. Toisaalta hankkeisiin osallistuu myös osaamiskeskusten vakituinen henkilöstö. Hankkeiden **omarahoitusosuuden kattaminen on ollut haastavaa**, koska se on pitänyt kattaa palvelutuotannon kautta.
- Haastateltavat näkivät tärkeänä, että **osaamiskeskusten vahva osaaminen hankkeista saadaan siirrettyä HVA:lle**. Toisaalta tulevaisuuden uhkana talouden kiristyessä nähtiin riskinä, **miten uusia hankkeita saadaan kehitettyä HVA:lla**. Tämän lisäksi pitäisi ratkaista, **miten hankkeet palvelevat riittävästi kaikkien kuntien tarpeita tasavertaisesti**.
- Haastatteluissa tuotiin myös esiin, että **hankkeet ovat olleet hajanaisia ja lyhytkestoisia**, jolloin niiden jatkuvuus ja vaikutukset toimintakäytäntöjen muuttumiseen ovat saattaneet jäädä vähäisiksi. Hankkeisiin on ollut myös **vaikea yhdistää pitkäaikaista yhteistyötä**. Toisaalta tuotiin esille, että **hankerahoitus itsessään ei tue** pitkäaikaista toimintaa.

Sosiaalialan osaamiskeskusten rahoitus, organisoituminen, määrä ja alueellinen sijoittuminen

Selvityksen perusteella nousseita keskeisiä johtopäätöksiä

<p>1</p> <p>Osaamiskeskusten rahoitus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Haastatteluissa tuotiin esille, että osaamiskeskusten rahoitus ei ole ollut riittävä. Rahoituksen jatkuvuus siirtymässä ja sen jälkeen nähtiin ongelmana, jos toimintaa ei turvata lailla. Myös siirryttäessä isompien rakenteiden alle, rahoitusta ja myös henkilöstöresursseja pitää kasvattaa, jotta toimintaa voidaan jatkaa tulevaisuudessa. Hankerahoitus yksinään ei myöskään riitä turvaamaan osaamiskeskusten toimintaa, vaan siihen tarvittaisiin myös jatkuvampaa rahoitusta.
<p>2</p> <p>Osaamiskeskusten toiminnan organisoituminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Haastatteluissa tuotiin esille, että osaamiskeskusten toivottiin jatkavan itsenäisinä toimijoina siirtymässä ja sen jälkeen tulevassa integraatiossa. Integraatiossa pitäisi kuitenkin luoda hyvin määritetyt rakenteet, joissa osaamiskeskukset pystyvät toimimaan itsenäisinä yksikköinä alueiden erityistarpeet huomioiden. Toisaalta tuotiin myös esille, että yksikköjen ei tarvitsisi toimia välttämättä osaamiskeskusten nimellä vaan toiminta ja tehtävät voidaan myös organisoida uudenväliseksi yksiköiksi. Haastatteluissa tuotiin ilmi myös näkökulma, tarvitaanko osaamiskeskuksia vai voiko HVA:lla olla vastaavia toimintoja osaamiskeskuksista riippumatta?
<p>3</p> <p>Osaamiskeskusten määrä ja alueellinen sijoittuminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Osaamiskeskusten määräksi ehdotettiin viittä YTA-alueiden mukaan tai 21 HVA:n mukaan. HVA:t ja YTA-alueet nähtiin tuovan ”isommat hartiat” ja siten paremman alustan osaamiskeskusten toiminnalle. Toisaalta oltiin huolissaan, miten alueelliset erityistarpeet huomioidaan jos osaamiskeskukset toimivat esimerkiksi YTA-alueella vain isoimmassa kaupungeissa. Tämän takia ehdotettiin, että perustettaisiin pienempiä toiminnallisia yksiköitä alueellisesti tarpeen mukaan. Lisäksi ruotsinkielisen osaamiskeskuksen sijoittumisessa tulee huomioida kaksikieliset HVA:t.
<p>4</p> <p>Yliopistosairaalaan sijoittuminen voi tuoda haasteita osaamiskeskuksille</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jos YTA-alueen rakenteen kehittämistä koordinoisivat yliopistosairaalat, haastateltavat näkivät riskinä, että sosiaalihuolto saattaa jäädä terveydenhuollon jalkoihin. Haastatteluissa tuotiin esille, että sosiaalialan kehittämistoiminta voisi sijoittua yliopistosairaalaan, jos sillä olisi nykyistä vahvempi ja yhtenäisempi asema. Haastateltavat pohtivat myös olisiko sosiaalialalle mahdollista kehittää omat vahvat rakenteet yliopistosairaalan rakenteisiin integroitumisen sijaan. Haastatteluissa tunnistettiin myös riski, että yliopistosairaalaan sijoittuminen voi jättää muut toimijat ja yhteistyötahot ulkopuolelle. • Haastateltavat toivat esiin, että sosiaalialan ja lääketieteellinen tutkimustraditiot ja rakenteet ovat erilaisia; sosiaalialan tutkimuksessa ilmiöitä tulee tarkastella laajemmasta yhteiskunnallisesta perspektiivistä kuin terveydenhuollon tutkimuksessa. Lisäksi terveydenhuollossa on sosiaalialan huomattavasti isommat resurssit käytössä TKKI-toimintaan.

Sosiaalialan osaamiskeskusten TKKI-toiminta

Selvityksen perusteella nousseita keskeisiä johtopäätöksiä

1

Osaamiskeskusten vaara jäädä terveydenhuollon jalkoihin

- Haastateltavat toivat esille riskin, että osaamiskeskusten **toiminta ja kehitystyö** saattaa jäädä **terveydenhuollon kehityksen jalkoihin**. Osaamiskeskusten toimintaa ei saisi johtaa ja kehittää terveydenhuollon ehdoilla, vaan sen pitäisi tapahtua **tasavertaisena kumppanina terveydenhuollon rinnalla**. Osaamiskeskusten toimintaa pitäisi tällöin johtaa **sosiaalialan toimija terveydenhuollon toimijan sijaan**. Toisaalta **moniammatillisen yhteistyön** kehittäminen nähtiin mahdollisuutena tulevaisuuden siirtymässä ja myöhemmin tulevassa integraatiossa.
- Sosiaalialan tutkimus ja kehittäminen **paikantuu paremmin perusterveydenhuollon pariin erikoissairaanhoidon verrattuna**. Erikoissairaanhoidon koetaan vääränä integroitumisen paikkana, koska siellä ei välttämättä ole riittävästi ymmärrystä sosiaalihuollosta.
- Haastateltavat toivat esille myös, että terveydenhuollossa saattaa olla väärä kuva siitä, mitä ja **miten moniulotteista sosiaalihuolto** on, jolloin sosiaalihuollon rooli voi kaventua. Kehittämistoiminnan kulttuurit ovat myös erilaisia terveydenhuollossa (tarkkarajaista kehittämistoimintaa) ja sosiaalihuollossa (isoja ja laaja-alaisia kokonaisuuksia)

2

Osaamiskeskusten yhteistyö yliopistojen ja AMK:n kanssa

- Nykyiset **resurssit yhteistyön tekemiselle nähtiin rajallisina**. Osaamiskeskusten siirtyessä **isompien rakenteiden** alle toivottiin tuovan paremmat resurssit, mutta myös **paremman tietopohjan pitkäjänteiselle yhteistyölle**. Haastatteluissa toivottiin myös, että osaamiskeskukset voisivat toimia **alustana kaksoisvirkojen järjestämiselle**. Tällaisessa virassa henkilö pystyisi samaan aikaan toimimaan tutkijana ja kentän asiantuntijana, ja siten olla mukana kehittämässä käytännön palveluja.
- Myöhemmin tulevan integraation toivottiin myös mahdollistavan **moniammatillisen kehitystyön terveydenhuollon kanssa**.

3

Osaamiskeskusten ja sosiaalialan valtakunnallinen TKKI-toiminta

- Haastateltavat toivat huolen siitä, **miten sosiaalialan ja osaamiskeskusten TKKI-toiminta turvataan tulevassa siirtymässä ja myöhemmin tulevassa integraatiossa**. Osaamiskeskusten välinen verkosto ja osaamiskeskusten verkostot kuntiin nähtiin hyvin tärkeinä. Näitä verkostoja ei tulisi kadottaa, koska niiden uudelleen rakentaminen voi viedä paljon aikaa.

Osaamiskeskusten päätehtävistä ja resurssien vähäisyydestä oltiin pääosin usein samaa mieltä haastatteluissa

Sosiaalialan osaamiskeskusten, hyvinvointialueiden ja oppilaitosten edustajien yhteneväisiä näkökulmia

Näkökulmat, jotka tulivat esiin useimmissa haastattelussa

	Osaamiskeskusten näkökulma	Hyvinvointialueiden näkökulma	Oppilaitosten näkökulma
<p>1</p> <p>Osaamiskeskusten päätehtävät</p>	<ul style="list-style-type: none"> Osaamiskeskusten päätehtävät koetaan selkeiksi ja ne ovat yleisesti tiedossa. Erityisesti haastatteluissa korostettiin, että osaamiskeskuksilla on erityinen rooli toimia yhdistävänä toimijana käytännön ja tutkimuksen välillä korkeakoulujen, kuntien ja muiden tahojen kanssa yhteistyössä Osaamiskeskusten väliset verkostot ja verkostot kuntiin sekä yhteistyörakenteet verkostojen ylläpitoon koettiin tärkeiksi, eikä niitä tulisi kadottaa siirtymässä ja myöhemmin tulevassa integraatiossa 		
<p>2</p> <p>Alueellinen erityistarpeet tulee huomioida siirtymässä ja myöhemmin tulevassa integraatiossa</p>	<ul style="list-style-type: none"> Osaamiskeskusten siirtyminen hyvinvointialueille ja YTA-alueille antaa "leveämmät hartiat" osaamiskeskusten toiminnalle ja tuo uusia mahdollisuuksia Osaamiskeskusten siirtyessä isoimmille alueille ja rakenteisiin alueelliset erityistarpeet pitäisi tunnistaa, jotta sosiaalialan palveluja voidaan kehittää tasavertaisesti maanlaajuisesti 		
<p>3</p> <p>Sosiaaliala on eriarvoisessa asemassa suhteessa terveydenhuoltoon</p>	<ul style="list-style-type: none"> Osaamiskeskusten rahoitus ja resurssit ovat olleet liian vähäiset. Osaamiskeskusten siirtyessä isompiin rakenteisiin resurssien pitäisi kasvaa toiminnan turvaamiseksi ja kehittämiseksi. Osaamiskeskusten toimintaa ei pystytä rahoittamaan pelkästään hankkeiden avulla, vaan hankerahoituksen lisäksi tarvitaan myös jatkuvaa rahoitusta Sosiaalialan kehittäminen ja tutkimus on eriarvoisessa asemassa (rahoitus ja tutkimustraditio) suhteessa terveyshuollon tutkimukseen ja kehittämiseen. Terveystenhuollon rakenteet ovat myös hyvin erilaiset verrattuna sosiaalialaan, joka tuo myös integraatiolle haasteita 		

Osaamiskeskusten määrästä ja hallintomuotojen toimivuudesta tulevaisuudessa nousi eriäviä mielipiteitä haastatteluissa

Osaamiskeskusten, hyvinvointialueiden ja oppilaitosten edustajien eriäviä näkökulmia

Näkökulmat, joista oltiin eri mieltä haastatteluissa

Osaamiskeskusten näkökulma

Hyvinvointialueiden näkökulma

Oppilaitosten näkökulma

1

Osaamiskeskusten määrä

- Osaamiskeskusten sijoittumisesta ei tullut yhtenäistä mielipidettä. Joidenkin haastateltavien mukaan **osaamiskeskuksia tulisi olla viisi + 1 (ruotsinkielinen) YTA-alueiden mukaan**, kun taas toisten haastateltavien mukaan **21 hyvinvointialueiden mukaan**. Toisaalta tuotiin myös esille, että yksi osaamiskeskus voisi sijoittua **useamman hyvinvointialueen alle**. Haastatteluissa ei tullut myöskään yhtenäistä näkökulmaa miten osaamiskeskuksien tulisi sijoittua hyvinvointialueilla

2

Osaamiskeskusten rakenteet ja hallintomuodot

- Mielipiteet nykyisten **hallintomuotojen toimivuudesta vaihtelivat**. Joidenkin haastateltavien mielestä **nykyinen hallintamuoto tunnistettiin toimivaksi**, kun taas toisissa haastatteluissa **hallintamuodon ei koettu toimivan HVA:lla**. Haastatteluissa tuotiin myös esille, että kaikilla osaamiskeskuksilla tulisi olla samanlainen hallintamuoto.
- Näkemykset siitä **tulisiko osaamiskeskusten säilyä itsenäisinä toimijoina** HVA:n tai YTA-alueiden rakenteissa vaihtelivat. Haastatteluissa tuotiin esille myös, että HVA:n ja YTA-alueilla on myös omaa sosiaalialan kehittämistyötä, ja täten **tehtävät voitaisiin integroida tuleviin rakenteisiin**. Myös mahdollisuus siitä, että osaamiskeskukset voivat toimia muunlaisen hallinnollisen muodon alla erilaisena yksikkönä tuotiin esille.

Osaamiskeskusten tulevaisuudesta siirtymässä ei usein haastateltavilla ollut selkeää kuvaa

Epäselvyyksiä, joita osaamiskeskusten, hyvinvointialueiden ja oppilaitosten edustajilta nousi haastatteluissa

Epäselvyyksiä, joita nousi usein esiin haastatteluissa

Osaamiskeskusten näkökulma

Hyvinvointialueiden näkökulma

Oppilaitosten näkökulma

1

Osaamiskeskukset siirtymässä

- Haastattelijoilla ei ollut selkeää kuvaa siitä **mitä osaamiskeskuksille tulee tapahtumaan siirtymässä**. Myös sitä **mitä mahdollinen integraatio tarkoittaa** osaamiskeskusten toiminnan kannalta ei ollut selkeää kuvaa.

2

Osaamiskeskusten alueellinen jakautuminen

- Haastatteluissa nousi myös epäselvyyksiä siitä, **miten osaamiskeskusten tulisi jakautua alueellisesti**. Myös, se miten siirtymässä ja mahdollisessa myöhemmin tulevassa integraatiossa **turvataan alueellinen tasavertaisuus** sosiaali-alan kehittämisessä oli epäselvää
- Epäselvää oli myös miten **yhteistyö kuntien, alueiden ja korkeakoulujen** kanssa järjestetään tulevaisuudessa

Haastatteluissa esiin tulleita mahdollisuuksia ja uhkia jota YTA-alueille tai hyvinvointialueille integroitumisesta mahdollisesti seuraisi

Vertailu hyödyistä ja riskeistä YTA-alueiden ja hyvinvointialueiden integraatioiden väleillä

Näkökulmat jotka nousivat haastatteluissa

	Hyödyt ja mahdollisuudet	Riskit ja uhat
Integroituminen YTA:lle	<ul style="list-style-type: none"> • Isommat resurssit mahdollistaisivat pitkäjänteisen tutkimis- ja kehittämistyön. YTA-alueiden kautta saataisiin myös laajempi tarkastelu TKKI-toiminnan järjestämiseen ja koordinointiin • YTA-alueelle siirtyminen voisi tuoda parempia edellytyksiä yliopistoyhteistyöhön • YTA-alueilla toimiminen mahdollistaisi valtakunnallisen yhteistyön ja kehittämisen, ja poistaisi toiminnan sirpaleisuutta • OT-keskustoiminnan sijoittuminen YTA-alueelle toisi mahdollisuuksia osaamiskeskuksille 	<ul style="list-style-type: none"> • YTA-alueelle sijoittuminen tuo riskin, että osaamiskeskusten toiminta keskitettäisiin suuriin kaupunkeihin, jolloin voisi syntyä alueellista epätasa-arvoa • Jos YTA-alueen rakenteen kehittämistä koordinoisi yliopistollinen sairaala on riski, että sosiaalihuolto jäisi terveydenhuollon jalkoihin • Nykyinen toimintamalli ei välttämättä sovi suoraan YTA-alueelle • Osaamiskeskusten kehittämis- ja tutkimustoiminta on sosiaalihuollon perustasolle kiinnittyvää käytännön työtä ja YTA-alue saattaisi olla liian suuri alue tämän toteuttamiselle
Integroituminen hyvinvointialueelle	<ul style="list-style-type: none"> • Aikaisempien perustettujen kuntayhtymien myötä osaamiskeskuksille on syntynyt jo kokemusta, jota voitaisiin hyödyntää HVA tasoisessa toiminnassa • Toiminnalla voisi olla paremmat vaikuttamisen mahdollisuudet alueellisesti • Mahdollisuus lisätä yhteistyötä HVA:n väleillä 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaikille HVA:lle sijoittuminen saattaisi tuoda riskin, että osaamiskeskusten toiminta hajaantuisi liikaa. Lisäksi yksi HVA saattaisi olla liian pieni yksikkö toiminnalle • Riskinä on, että TKKI-toiminta nähtäisiin HVA:lla kapea-alaisesti verrattuna YTA-alueisiin • Uhkana on myös toiminnan leikkausuhka, jos toiminta HVA:lla ole olisi lakisääteistä • Jos osaamiskeskusten toimintaa ei tunnistettaisi, HVA saattaisi alkaa käyttämään osaamiskeskusten resursseja alueensa palvelutuotantoon, jolloin osaamiskeskusten toiminta saattaisi hävitä

Haastatteluissa tulleita mahdollisuuksia ja uhkia sille, että osaamiskeskukset säilyvät itsenäisinä tai integroituvat hyvinvointi-, tai YTA-rakenteisiin

Vertailu osaamiskeskusten säilymisenä itsenäisenä yksikköinä tai integroitumisena YTA-, tai HVA-rakenteisiin

Näkökulmat jotka nousivat haastatteluissa

Hyödyt ja mahdollisuudet

- Osaamiskeskukset **pystyisivät toimimaan autonomisina ja neutraaleina toimijoina alueilla**
- Pystyttäisiin säilyttämään olemassa oleva **toiminnan joustavuus ja ketteruus**
- Osaamiskeskusten **verkostomainen toiminta** ylläpidettäisiin
- Erilaiset rahoitusmuodot olisivat mahdollisia nykyisillä hallintomuodoilla
- Osaamiskeskusten **lainsäädäntö turvattaisiin sosiaalityön kehittämisen muuttuvassa maailmassa**

Riskit ja uhat

- Osaamiskeskukset ovat **liian pieniä toiminnallisia yksiköjä**, jotta toimintaa voitaisiin jatkaa ja kehittää aidosti eteenpäin
- HVA:lla tai YTA:lla saattaisi olla omia ja osaamiskeskusten kanssa **päällekkäisiä lakisääteisiä sosiaalialan tehtäviä**, jotka voisivat tuoda uhan osaamiskeskusten toiminnan turvaamiselle
- Osaamiskeskusten **rahoituspohja on heikko ja poukkoileva**, joka saattaa aiheuttaa haasteita pitkäjänteiselle toiminnalle. Erityisesti reuna-alueilla väestönmäärän pienennettyä rahoitus saattaisi pienentyä myös alueen osaamiskeskuksille

Osaamiskeskusten säilyminen itsenäisinä yksikköinä

Osaamiskeskusten integroituminen HVA:lle tai YTA-alueille

- Edistäisi yhteistyötä ja antaisi **paremmat vaikuttamisen mahdollisuudet** tulevilla rakenteilla
- Integroituminen mahdollistaisi myös **tiedon kumuloitumisen** ja sitä kautta mahdollistaa vaikuttavamman tutkimuksen tekemisen
- Integroituminen saattaisi mahdollistaa **paremman yhteistyön perusterveydenhuollon kanssa**, mutta toisi myös mahdollisuuden tehdä yhteistyötä **erikoissairaanhoidon** kanssa
- Integroituminen voisi mahdollistaa **vakaamman rahoituspohjan**

- Integraatiossa voisi tulla riski, että **osaamiskeskusten toiminta lakkaisi kokonaan**, varsinkin jos toimintaa ei turvata lailla
- Osaamiskeskusten **erityinen kyky toimia riippumattomina ja neutraaleina satelliitti toimijoina saattaisi kadota**
- Integraation **mahdollisuudet eivät olisi samanlaisia** kaikilla alueilla
- **Sosiaali- ja terveystalouden välinen epäsuhta saattaisi heikentää** sosiaalialan kehittämisen asemaa, jos integraatiota tehtäisiin terveydenhuollon ehdoilla
- Vahvan sosiaalityön kehittämisosaaminen saattaisi kadota resurssien puutteen takia

Seikkoja, joita tulisi huomioida sosiaalialan osaamiskeskuksien siirtyessä hyvinvointialueille tai mahdollisesti myöhemmin tulevassa integraatiossa

<p>Rahoitus</p>	<ul style="list-style-type: none"> Osaamiskeskusten tämänhetkinen rahoitus on ollut liian vähäistä. Osaamiskeskusten siirtymän turvaamiseksi tulisi pohtia korvamerkityn pysyvän rahoituksen tai siltarahoituksen mahdollisuutta, koska hankeperusteinen rahoitus ei tue pitkäjänteistä toimintaa. Mahdollisesti myöhemmin tulevassa integraatiossa tulisi toiminta turvata lailla, jotta osaamiskeskusten rahoitus voidaan turvata.
<p>Hallintamalli</p>	<ul style="list-style-type: none"> Osaamiskeskusten hallintamalleissa tulee huomioida alueiden erityispiirteet. Toisaalta osaamiskeskusten toiminnan yhtenäistämiseksi myös hallintomalli tulisi mahdollisesti yhtenäistää, mutta tässä tulisi huomioida toiminnan ketteryyden ja itsenäisyyden säilyttäminen. Osaamiskeskukset voisivat myös toimia uudenlaisina yksikköinä osana hyvinvointi- tai YTA-alueiden TKKI-toimintaa.
<p>Yhteistyö terveydenhuollon kanssa</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sosiaalialan ja terveydenhuollon tutkimuksessa ja kehitystoiminnassa sekä rakenteissa on eroavaisuuksia, jotka tulisi huomioida siirtymässä ja mahdollisesti myöhemmin tulevassa integraatiossa.
<p>Alueelliset erityistarpeet</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sosiaalialan osaamiskeskusten toiminta on erilaista eri puolella Suomea. Esimerkiksi Pohjois- ja Itä-Suomessa pitkät välimatkat tuovat erilaisia haasteita sosiaalialan toiminnalle kuin Pääkaupunkiseudulla, jossa välimatkat palveluihin ovat lyhyemmät. Lisäksi ruotsinkielisen ja saamenkielisen sosiaalialan erityistarpeet tulee huomioida. Osaamiskeskusten toiminnassa tulee myös huomioida alueellinen tasavertaisuus, jotta reuna-alueet eivät jää osaamiskeskusten toiminnan ulkopuolelle.
<p>Hankkeet</p>	<ul style="list-style-type: none"> Hankkeet ovat olennainen osa osaamiskeskusten toimintaa, ja sen tulisi jatkua myös tulevassa siirtymässä ja myöhemmin tulevassa integraatiossa. Kehitystarpeita hankkeiden yhtenäistämiseksi ja pitkäjänteisemmälle toiminnalle tulisi pohtia. Hankkeiden siirtämiselle hyvinvointialueille pitäisi olla myös suunnitelma.
<p>Opetus ja tutkimus</p>	<ul style="list-style-type: none"> Osaamiskeskusten toiminta käytännönläheisen tutkimustyön ja sosiaalialan palvelujen edistäjänä yhdessä korkeakoulujen ja alueiden kanssa tulisi säilyttää. Osaamiskeskukset voisivat toimia jatkossa sosiaalialan kaksoisvirkojen (tutkimus ja kenttäasiantuntija) ja täydennyskoulutuksen edistäjänä.

Agenda

- 1 Johdon yhteenveto
- 2 Selvityksen tavoitteet ja toteutus
- 3 Sosiaalialan osaamiskeskusten hallinnolliset rakenteet ja sijoittuminen
- 4 Johtopäätökset
- 5 Haastattelujen yhteenveto**
 - **Sosiaalialan osaamiskeskusten näkemykset**
 - Hyvinvointialueiden edustajien näkemykset
 - Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen näkemykset

Sosiaalialan osaamiskeskusten haastatteluissa kartoitettiin näkemyksiä nykytilasta, hyvinvointialueille siirtymisestä ja mahdollisesti tulevasta integraatiosta

A

Sosiaalialan osaamiskeskusten toiminta ennen 1.1.2023

- Mitkä ovat osaamiskeskuksien päätehtävät ja mitkä ovat niiden roolit kunnissa?
- Minkälaiset resurssit osaamiskeskuksilla on?
- Minkälainen yhteistyö osaamiskeskuksilla on keskenään?
- Mitkä ovat nykyisten osaamiskeskusten hallintomuotojen hyvät ja huonot puolet?

B

Sosiaalialan osaamiskeskusten siirtymä hyvinvointialueille

- Ovatko osaamiskeskukset olleet mukana hyvinvointialuille (HVA) siirtymän valmistelussa?
- Mitä tulevassa siirtymässä tulee tapahtumaan osaamiskeskuksille?
- Miten siirtymässä tulisi huomioida sosiaalialan tutkimus-, kehittämis-, innovaatio-, ja opetustoimintaa (TKKI-toiminta) alueellinen verkosto?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia tuleva siirtymä saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

C

Sosiaalialan osaamiskeskusten integraatio hyvinvointialueille ja yta-alueille

- Mitkä ovat sellaiset rakenteet, toiminnot ja tehtävät, jotka tulisi säilyttää mahdollisesti tulevassa integraatiossa?
- Tulisiko osaamiskeskusten määrää nostaa tai laskea, ja mihin niiden kuuluisi sijoittua tulevassa integraatiossa?
- Miten integraatiossa tulisi huomioida koko maan kattava sosiaalialan TKKI-toiminta?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia mahdollisesti tuleva integraatio saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

Osaamiskeskusten toiminta perustuu valtakunnallisessa verkostossa tehtävään sosiaalialan kehittämiseen, tutkimus- ja vaikuttamistyöhön

Toimintaa rahoitetaan valtion rahoituksen lisäksi jäsenmaksuilla, hankerahalla ja palvelutuotannolla

A Sosiaalialan osaamiskeskusten toiminta

- Mitkä ovat osaamiskeskusten päätehtävät ja mitkä ovat niiden roolit kunnissa?
- Minkälaiset resurssit osaamiskeskustoilla on?
- Minkälainen yhteistyö osaamiskeskustoilla on keskenään?
- Mitkä ovat nykyisten osaamiskeskusten hallintomuotojen hyvät ja huonot puolet?

Päätehtävänä verkostokoordinaatio, kehittäminen, koulutus ja vaikuttamistyö

Osaamiskeskukset tekevät laajasti yhteistyötä julkisten toimijoiden kanssa sekä keskenään

Resurssit osaamiskeskusten välillä vaihtelevat paljon

- Osaamiskeskukset **edistävät kuntien ja kuntayhtymien välistä yhteistyötä sosiaalialan ja sosiaalityön järjestämisen kysymyksissä**. Käytännön toimenpiteinä alueellisten teematyöpajojen ja kehittämisverkostojen koordinaatio, erityisalojen (esim. lastensuojelu) verkostojen koordinaatio, tutkimustyön välittäminen alueille ja palvelutuotantoon perustuva asiantuntija- ja sosiaali- ja potilasasiamiespalvelu.
- Tehtäviin kuuluvat alueellisen ja kansallisen osaamisen vahvistaminen järjestämällä mm. kirjaamiskoulutuksia ja **ylläpitämällä ja kehittämällä alueellisia sosiaalialan asiantuntijarakenteita**.
- Osaamiskeskukset **edistävät tutkimuksen ja käytännön vuoropuhelua** ja tuottavat kehittämistyötä tukevaa tietoa selvityksiin ja kokemustietoon perustuen.
- Lisäksi osaamiskeskusten toimintaan kuuluvat **saamenkielisten ja ruotsinkielisten sosiaalialan tehtävien** kehittäminen.
- Koko maan kattava **osaamiskeskusverkosto koetaan toimivana ja tärkeänä**. Osaamiskeskukset tekevät yhteistyötä mm. alueellisissa hankkeissa, valtionavustushankkeissa, erilaisten mittareiden kehittämisessä, OT-keskustoimissa ja rakenteellisen sosiaalityön parissa.
- Haastateltavat toivat esille, että osaamiskeskusten välisellä verkostolla on tärkeä rooli **sosiaalityön ja sosiaalialan lainsäädännön kehittämisessä**.
- Osaamiskeskukset laativat yhteistyössä lausuntoja ja kannanottoja sekä ovat kuultavina valtionhallinnossa sosiaalialan kysymyksissä.
- Kokonaisrahoitus osaamiskeskusten välillä vaihtelee 0,3M €:sta 2M €:on. Valtionavustus vaihtelee 0,1-0,5M € välillä.
- **Hankkeista tulee merkittävä osa osaamiskeskusten rahoituksesta** (0,2-1,5M €). Hankkeiden omarahoitusosuuden kattaminen on haasteellista, koska se on pitänyt kattaa oman osaamiskeskusten palvelutuotannon kautta. Kyky hankkeiden omarahoitusosuuden kattamiseen on osittain riippuvaista osaamiskeskusten hallintomuodosta.
- Osa osaamiskeskustoista rahoittaa toimintaansa myös **kuntamaksuilla ja myytävän palvelutoiminnan tuotoilla**.

Osaamiskeskusten hallintomuodoissa arvostetaan joustavuutta ja ketteryyttä - keskeiset haasteet liittyvät hallinnointikysymyksiin

Osaamiskeskusten viidestä erilaisesta hallintomuodosta osakeyhtiö on yleisin

<p>A Sosiaalialan osaamiskeskusten toiminta</p>	<p>Osakeyhtiö (FSKC, Socom, Pikassos, Sosiaalitaito, VASSO)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Osakeyhtiömalli mahdollistaa ketterän toimintamallin sosiaalialan kehittämiseen Osakeyhtiön byrokratia on matala, mutta toisaalta sijoittuminen julkisen rakenteen ulkopuolelle näkyy esimerkiksi rajatuissa mahdollisuuksissa osallistua tiettyjen julkisten hankkeiden toteuttamiseen Osaamiskeskusten omistajat ovat hallituksessa, mikä näyttyy myönteisesti kiinnostukseen ratkaista sosiaalityön kysymyksiä
<ul style="list-style-type: none"> Mitkä ovat osaamiskeskusten päätehtävät ja mitkä ovat niiden roolit kunnissa? Minkälaiset resurssit osaamiskesköksillä on? Minkälainen yhteistyö osaamiskesköksillä on keskenään? Mitkä ovat nykyisten osaamiskeskusten hallintomuotojen hyvät ja huonot puolet? 	<p>Kannatusyhdistys (ISO, KOSKE)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kannatusyhdistys hallintomuotona koetaan joustavana ja alueiden tasavertaisuutta edistävänä. Kannatusyhdistykseen sitoutuminen on helppoa jäsenille. Jäsenten laaja-alainen yhteistyö mahdollistaa hyvän yhteyden kuntiin ja edistää yhteistyötä järjestökentän kanssa. Pienillä henkilöresursseilla toteutuva strategisesti ohjattu toiminta vaatii yksittäisiltä työntekijöiltä kyvykkyyttä hallita laajoja kokonaisuuksia ja ylläpitää verkoston yhteistyötä.
	<p>Liikelaitos (Verso)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Liikelaitos on itsenäinen toimija (yhtymän alla) mikä mahdollistaa toiminnan ketteryyden ja nopean reagoinnin ilman pitkiä päätöksentekoprosesseja. Johtokunnan jäsenet tuntevat hyvin alueen sosiaalitoiminnan ja ovat kiinteästi mukana kehitystyössä Liikelaitoksen takana oleva yhtymä takaa hankkeita, joka tuo vakautta ja pitkäjänteisyyttä hanketyölle
	<p>Sopimuksellinen organisaatio (Poske, SOnet BOTNIA)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sopimuksellinen organisaatio antaa mahdollisuuden verkostomaiselle toimintatavalle. Tämä malli on koettu toimivaksi ja sen on koettu edistävän tasapuolista toimintaa eri alueiden välillä. AMK:n mukana olo organisaatiossa mahdollistaa tiiviin yhteistyön mm. hanke-, ja TKKI-työlle. Toisaalta toimiminen AMK:n alaisuudessa voi aiheuttaa haasteita, koska AMK:t ja osaamiskeskukset toteuttavat erilaisia lakisääteisiä tehtäviä.
	<p>HUS-kuntayhtymä (Socca)</p>	<ul style="list-style-type: none"> HUS-kuntayhtymä on sopimukseen perustuva isäntäorganisaatiomalli. HUS:n on koettu helpottavan osaamiskeskusten ja yliopiston välistä yhteistyötä. Osaamiskeskusten toiminnalle luo haasteen hallinnollisen työn sijoittuminen (HUS) ja varsinaisen operatiivisen työn (kunnissa) sijoittuminen eri paikkoihin. Yhteisen sosiaalihuollon näkemyksen rakentamiseen tuo haasteita se, että HUS:ssa sosiaalityö sijoittuu erikoissairaanhoidon alle jonka toiminta on hyvin erilaista verrattuna sosiaalihuollossa toteutettavaan sosiaalityöhön.

Osaamiskeskusten vuosibudjettien määrässä ja rahoituksessa on vaihtelua

Hankerahoitus selittää merkittävältä osin vuosibudjettien eroja

		Vuosibudjetti	Valtio	Kunta	Hankerahoitus	Jäsenmaksut	Palvelutuotanto
Osakeyhtiö	FSKC	300 000 €	180 000 €		120 000 €		
	Pikassos	1 132 000 €	415 000 €	-	530 000 €	-	187 000 €
	Socom	1 172 475 €	141 423 €		458 955 €		572 097 €
	Sosiaalitaito	791 000 €	173 000 €	105 000 €	159 000 €		354 000 €
	Vasso	860 000 €	210 000 €		450 000 €		200 000 €
Liikelaitos	Verso	2 000 000 €	138 000 €	110 000 €	1 490 000 €		230 000 €
Kannatusyhdistys	ISO	1 202 552 €*	389 590 €		365 434,5 €	59 850 €	
	Koske	730 000 €	157 000 €		450 000 €		123 000 €
Sopimuksellinen organisaatio	Poske	1 734 000 €	535 000 €	199 000 €	1 000 000 €		
Sopimuspohjainen verkosto-organisaatio	SOnet BOTNIA	1 400 000 €	243 000 €	1157 000 €	1 000 000 €		115 000 €
HUS-kuntayhtymä	Socca	1 900 000 €	765 000 €**	405 000 €	717 000 €		
	Yhteensä	13 222 27,0 €	3 347 013 €	976 000 €	6 740 389,5 €	59 850 €	1 781 097 €

*sis. siirtoja edelliseltä vuodelta, **sis. sosiaalityön tutkimuksen valtionrahoitusta 135 000 €

Osaamiskeskusten henkilöstömäärässä suurta vaihtelua

Hanketyöntekijöitä on usein vakituisia työntekijöitä enemmän

		Työntekijöitä	Vakituisia	Määräaikaisia	Tuntityöntekijä
Osakeyhtiö	FSKC	4	2	2	
	Pikassos	14	7	7	
	Socom	16	7	9	
	Sosiaalitaito	8	5	3	
	Vasso	12	4	8	
Liikelaitos	Verso	17	7	10	
Kannatusyhdistys	ISO	8	3	5	
	Koske	13	5	5	3
Sopimuksellinen organisaatio	Poske	29	7	22	
Sopimusperustainen verkosto-organisaatio	SOnet BOTNIA	17	6	11	
HUS-kuntayhtymä	Socca	23	7	16	
	Yhteensä	161	60	98	3

Sosiaalialan osaamiskeskukset ovat olleet mukana siirtymän valmistelussa ja osaamiskeskusten erityistehtävien toivotaan säilyvän siirtymässä

Haastateltavien mukaan osaamiskeskusten rakenteet tulevat siirtymään samoilla hallintamuodoilla hyvinvointialueille

B

Osaamiskeskusten siirtymä hyvinvointialueille

- Ovatko osaamiskeskukset olleet mukana hva siirtymän valmistelussa?
- Mitä tulevassa siirtymässä tulee tapahtumaan osaamiskeskuksille?
- Miten siirtymässä tulisi huomioida sosiaalialan TKKI-toiminnan alueellinen verkosto?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia tuleva siirtymä saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

Osaamiskeskukset ovat olleet mukana siirtymän valmistelussa

- Osaamiskeskukset ovat olleet mukana erilaissa **työryhmissä ja valmisteluhankkeissa** koskien **HVA-alueille siirtymistä**. Näissä työryhmissä on käsitelty mm. TKKI-toimintaa, rakenneuudistusta, tulevaisuuden sote-keskusta ja palveluiden valmistelua. Osaamiskeskusten toimiessa useammalla HVA:lla, yhteistyö on usein ollut tiiviimpää yhden HVA:n kanssa. Haastateltavat toivat esiin, että **hyvinvointialueiden väleillä on ollut eroja** siinä kuinka aktiivisesti ne ovat ottaneet osaamiskeskukset mukaan valmisteluihin.
- TKKI-toiminnan suunnittelu on koettu myös haastavaksi. Haastateltavat kokivat, että **TKKI-kehitystyö** on ollut hyvin terveydenhuoltovetoista, ja **sosiaalityön mukaanotto kehitystyöhön on ollut vähäistä**. Haastateltavien mielestä osaamiskeskusten tulisi olla mukana TKKI-toiminnassa HVA:lla, eikä osaamiskeskuksia kuuluisi kuvata erillisinä esim. järjestötoimintaan verrattavana rakenteena.
- Haastateltavat ovat kokeneet, että **poliittiset toimijat eivät aina ole tunnistaneeet osaamiskeskusten roolia**.

Osaamiskeskusten hallinnolliset rakenteet siirtymässä

- Osaamiskeskukset toimivat eri hallintomuodoilla, ja haastateltavien mukaan useimmat osaamiskeskukset **tulevat siirtymään samoilla hallintamuodoilla HVA:lle**. Haastattelussa tuli myös ilmi, että **osaamiskeskusten toivotaan jatkavan erityistä tehtävää, jota muut toimijat eivät tee erityislainsäädännön alla**
- Osakeyhtiömuotoisessa hallinnassa osakkeet tulevat siirtymään HVA:lle. Kannatusyhdistyksessä HVA-alueet saavat osaamiskeskusten jäsenyyden. Sopimuksellisessa organisaatiossa HVA tulee sopimuskompaniksi
- Jos osaamiskeskus toimii useammalla HVA:lla, tulee haastateltavien **mielestä osaamiskeskus siirtymään yhdelle HVA:lle, kun taas joissakin tapauksessa useammalle**. Tämä riippuu siitä, mitkä kunnat ovat olleet mukana hallinnossa, mutta myös miten tuleva siirtymä tullaan järjestämään. Jos osaamiskeskus on yhden HVA:n alla voidaan yhteistyö mahdollisesti varmistaa toisen HVA:n kanssa sopimuksen avulla

Uudenmaan alueen kolme osaamiskeskusta mahdollisesti yhdistymässä

- Poikkeuksena on **Uudenmaan alueella sijaitsevat kolme suomenkielistä osaamiskeskusta** (Socca, Sosiaalitaito ja Verso(Itä-Uusimaa)), jotka **suunnittelevat yhdistyvänsä yhdeksi keskuksiksi**. Päätökset yhdistymisestä tehdään vuoden 2022 aikana kunkin osaamiskeskuksen omissa toimitelmissä. Tämän mahdollisesti tulevan uuden osaamiskeskuksen hallinnollinen muoto on vielä auki.

Sosiaalialan osaamiskeskusten toiminta ja riittävä rahoitus halutaan turvata hyvinvointialueille ja YTA-alueille siirryttäessä

Haastateltavien mukaan osaamiskeskusten välinen verkosto tulisi myös säilyttää siirtymässä

B Osaamiskeskusten siirtymä hyvinvointialueille

- Ovatko osaamiskeskukset olleet mukana hva siirtymän valmistelussa?
- Mitä tulevassa siirtymässä tulee tapahtumaan osaamiskeskuksille?
- Miten siirtymässä tulisi huomioida sosiaalialan TKKI-toiminnan alueellinen verkosto?
- Mitä uhkia tuleva siirtymä saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

Osaamiskeskusten TKKI-toiminta ja verkosto

- Osaamiskeskukset tekevät yhteistyössä useita yhteisiä kehityshankkeita valtakunnallisesti. Tämän takia nähtiin tärkeänä, että **osaamiskeskusten yhteistyöverkosto tulisi säilyttää tulevaisuudessa.**
- Osaamiskeskuksilla, joilla ei ole tällä hetkellä yliopistoyhteistyötä on pelkona, että ne jäävät yliopistotasaisen yhteistyön ulkopuolelle. Lisäksi tuotiin esille huoli siitä, miten **korkeakoulujen yhteistyö osaamiskeskusten kanssa saadaan turvattua** siirtymässä, jos korkeakoulut eivät ole suoraan uudistuksessa mukana.
- Haastateltavien mielestä on tärkeää **etteivät osaamiskeskukset jää HVA:n TKKI-rakenteiden ulkopuolelle.**
- Osaamiskeskuksen toiminta voi **siirtymässä jakautua useammalle HVA:lle ja sen kautta useammalla YTA-alueelle.** Jos YTA-alueet eivät koordinoi osaamiskeskuksen toimintaa eri YTA-alueilla tiiviisti, saattaa olla riskinä, että sen toiminnan yhtenäisyys katoaa.

Osaamiskeskusten toiminta pitää turvata

- Haastatteluissa tuotiin esille uhka, että **HVA saattaa kehittää osaamiskeskusten kaltaisia toimintoja jolloin osaamiskeskusten toiminta saatettaisiin koeta tarpeettomana siirtymässä.** Toisaalta tämän hetkisen **lain pitäisi turvata osaamiskeskusten olemassaolo**, mutta lakia saatetaan tulkita laajasti HVA:lla. Lisäksi jos nykyiseen lakiin tulee muutoksia, uhkana nähtiin osaamiskeskusten toiminnan ylläpitäminen.
- Toisaalta haastatteluissa nostettiin esille, että osaamiskeskusten pitäisi enemmän osallistua siirtymään liittyvään keskusteluun. Osaamiskeskusten tulisi tuoda myös enemmän esiin julkisia **kannanottoja sosiaalialan osaamiskeskusten asemasta.**
- Haastatteluissa uhkana nähtiin myös, että jos osaamiskeskukset sulautuvat HVA-rakenteisiin niin **toiminnasta saattaa tulla hyvin jäykkää, ja keskusten tämänhetkinen ketterä toimintamalli menetetään.**
- Pelkona on myös, että osaamiskeskukset menettävät työntekijöitä epävarman tulevaisuuden takia.

Miten turvataan riittävän riittävät resurssit toiminnalle?

- **Rahoitus ja resurssien vähyys** koettiin suurena riskinä toiminnan jatkuvuudelle. Rahoitus haluttaisiin turvata **korvamerkityllä rahoituksella.** Lisäksi **siltarahoitusta** haluttaisiin käyttää siirtymävaiheessa toiminnan turvaamiseen.
- Haastateltavat näkivät myös uhkana, että **osaamiskeskusten kehitystyö jää mittakaavaltaan ja resursseiltaan suuremman terveydenhuollon kehitystyön jalkoihin** HVA:lla. Haastateltavat näkivät myös uhkana, että **osaamiskeskusten toimintaa ei tunneta tarpeeksi hyvin HVA:lla.**

Hyvinvointialueet ja yhteistyöalueet tuovat sosiaalialan osaamiskeskuksille ”isommat hartiat” toimia ja mahdollistavat sosiaalialan tutkimuksen kehittämisen

Haastateltavien mukaan siirtymä edesauttaa myös yhteistyötä terveydenhuollon kanssa

B Osaamiskeskusten siirtymä hyvinvointialueille

- Ovatko osaamiskeskukset olleet mukana hva siirtymän valmistelussa?
- Mitä tulevassa siirtymässä tulee tapahtumaan osaamiskeskuksille?
- Miten siirtymässä tulisi huomioida sosiaalialan TKKI-toiminnan alueellinen verkosto?
- Mitä mahdollisuuksia tuleva siirtymä saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

Siirtymä mahdollistaa osaamiskeskuksille ”isommat hartiat” toimia

Siirtymä mahdollistaa osaamiskeskusten tutkimustoiminnan kehittämisen

- Haastatteluissa tuotiin ilmi, **että osaamiskeskukset ovat liian pieniä toimimaan yksin**. HVA- ja YTA-alueet tuovat osaamiskeskuksille isomman toimintakentän ja ”hartiat” toimia. Siirtymä saattaa myös **mahdollistaa strategisen ja pitkäjänteisen yhteistyön** tekemisen. Lisäksi YTA-alueyhteistyö voi antaa mahdollisuuksia osaamiskeskusten toiminnan laajentamisen esim **sosiaalialan erityistehtäviin**.
- HVA:lle siirtyminen mahdollistaa **alueiden erityistarpeiden ymmärtämisen parantamisen**, joka edesauttaa **osaamiskeskusten osaamisen ja parhaiden käytäntöjen** viemisen alueille.
- Siirtymä mahdollistaa myös **tiivimmän yhteistyön terveydenhuollon kanssa ja osallistumisen sote- ja pela-uudistukseen**. Haastateltavat toivat esille myös, **että terveydenhuollon kanssa tehtävä yhteistyö saattaa mahdollistaa vaikuttavampien palvelujen kehittämisen**.

• Siirtymässä osaamiskeskusten **yliopistoyhteistyötä voidaan vahvistaa** tulevien TKKI-rakenteiden avulla, jolloin sosiaalialaa voidaan kehittää tutkitun tiedon avulla ja tehdä **vaikuttavuustutkimusta**. Siirtymän nähtiin myös **edesauttavan monialaista tutkimusta**.

Haastateltavien mukaan sosiaalialan osaamiskeskusten itsenäisyys tulisi säilyttää, jotta ne pystyisivät toimimaan eri hyvinvointialueilla neutraaleina toimijoina

Lisäksi sosiaalialan osaamiskeskusten kyky olla lähellä asiakasta kentällä tulisi säilyttää

C

Integroituminen HVA- ja YTA-alueille

- Mitkä ovat sellaiset rakenteet, toiminnot ja tehtävät, jotka tulisi säilyttää mahdollisesti tulevassa integraatiossa?
- Tulisiko osaamiskeskusten määrää nostaa tai laskea, ja mihin niiden kuuluisi sijoittua tulevassa integraatiossa?
- Miten integraatiossa tulisi huomioida koko maan kattava sosiaalialan TKKI-toiminta?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia mahdollisesti tuleva integraatio saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

Tulisiko osaamiskeskusten säilyä itsenäisinä toimijoina?

- Haastateltavat toivat esille, että **osaamiskeskusten itsenäisyys ja autonomia** pitäisi säilyttää, jotta **toiminnan erityisyys ja ketteryys** säilyisi. Itsenäisyys edesauttaisi myös sitä, että osaamiskeskukset pystyvät toimimaan monen HVA:n alla **neutraaleina toimijoina**.
- Toisaalta esitettiin myös, että **kaikki nykyiset rakenteet pitäisi purkaa ja osaamiskeskusten toiminta pitäisi integroida HVA:n TKKI-rakenteisiin**. Osaamiskeskusten integraatio ja uusi toimintamalli pitäisi saada toimimaan, jotta se pystyy korvaamaan osaamiskeskusten nykyisen toiminnan.

Integroitumisessa tulisi säilyttää osaamiskeskusten erityiset tehtävät ja toimintamalli

- **Osaamiskeskusten** kansallisen verkoston ja yhteistyön toivotaan säilyvän. Lisäksi **osaamiskeskusten kyky olla lähellä asiakasta kentällä** ja olla kehittämässä kokemusasiantuntijuutta tulisi säilyttää.
- **Yliopisto- ja AMK-yhteistyö osaamiskeskusten kanssa ja hankkeet nähtiin tärkeänä ja** niiden toivottiin säilyvän myöhemmin tulevassa integraatiossa.
- Haastateltavat toivat esille, että osaamiskeskusten tulisi olla **kooltaan sen kokoisia, että ne pystyvät olemaan toimintakykyisiä**. Lisäksi alueiden välisen yhteistyön toivotaan säilyvän integraatiossa.

Osaamiskeskusten määrä tulevaisuudessa

- Joidenkin haastateltavien mielestä tulevaisuudessa tulisi olla **viisi osaamiskeskusta YTA-alueiden mukaan**. Näiden lisäksi tarvittaisiin yksi **ruotsinkielinen osaamiskeskus**. Yliopiston ja myös yliopistosairaalan läheisyys koettiin tärkeäksi sijoittumisen näkökulmasta.
- Haastateltavat pohtivat myös vaihtoehtoa, että osaamiskeskuksia olisi jokaisella HVA:lla (21 kpl). Tässä kuitenkin nähtiin riskinä se, että toiminnasta tulee liian hajanaista.
- **Kolme Uudenmaan alueen osaamiskeskusta suunnittelevat yhdistyvänsä yhdeksi keskuksiksi**. Yhdistymisen koetaan tuovan vahvemman rakenteen toiminnalle.
- Osaamiskeskusten määrän lisäksi **toivottiin lisää henkilöstöresursseja** ja osaamiskeskusten **verkoston säilyminen koettiin tärkeäksi**.

Sosiaalialan osaamiskeskusten toiveena oli, että osaamiskeskusten toiminta tulisi säilyttää alueellisesti tasa-arvoisena

Toimintaa tulisi myös laajentaa monialaisemmaksi ja kehitystyön tulisi olla pitkäjänteistä

C

Integroituminen HVA- ja YTA-alueille

- Mitkä ovat sellaiset rakenteet, toiminnot ja tehtävät, jotka tulisi säilyttää mahdollisesti tulevassa integraatiossa?
- Tulisiko osaamiskeskusten määrää nostaa tai laskea, ja mihin niiden kuuluisi sijoittua tulevassa integraatiossa?
- Miten integraatiossa tulisi huomioida koko maan kattava sosiaalialan TKKI-toiminta?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia mahdollisesti tuleva integraatio saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

Tuovatko YTA-alueet vahvemmat rakenteet TKKI-toiminnan pitkäjänteiselle kehittämiselle?

- Haastateltavat toivat esille, että integraation myötä **kehitystyötä pystytään tekemään pitkäjänteisemmin isommissa rakenteissa YTA-alueilla. YTA-alueet voisivat myös edesauttaa erityisosaamisen jakamisen alueiden väleillä.** Toivottiin myös, että **osaamiskeskusten alueellinen verkosto voitaisiin säilyttää**, jotta kehityshankkeita pystytään tekemään yhdessä maan laajuisesti.
- Lisäksi toivottiin että sosiaalialan **TKKI-toiminnan tärkeys tunnistettaisiin tulevaisuudessa paremmin.**

Miten alueellinen tasa-arvo saadaan säilytettyä?

- Haastateltavat kokivat uhkana sen, että **miten alueellinen tasa-arvo saadaan säilytettyä, jos osaamiskeskukset sijoittuvat YTA-alueille.**
- Uhkana tuotiin esille myös, että jos osaamiskeskusten toimintaa määrittävä laki poistuu, voi osaamiskeskusten toiminnan säilyttäminen olla uhan alla. Uhkana koettiin myös, että jos osaamiskeskusten toiminta sulautuu osaksi isompaa organisaatiota, voi olemassa oleva osaaminen ja toimintamalli kadota.
- Haastateltavat näkivät myös riskinä, että jos **tutkimus- ja kehittämistoiminta irtautuu kentällä tapahtuvasta työstä, ei tuloksia** pystytä soveltamaan käytäntöihin ja palvelemaan asiakasta.

Monialaisella toiminnalla saadaan vaikuttavampaa toimintaa

- Haastateltavien mielestä integraation myötä on **mahdollisuus tuoda osaamista laajemmin kansallisesti.** Lisäksi sosiaalialan osaamisen tuominen perusterveydenhuoltoon ja erikoissairaanhoidon nähtiin mahdollisuutena tehdä vaikuttavampaa toimintaa etenkin YTA-alueella. Tällaisen monialaisen yhteistyön mahdollistamiseksi tarvittaisiin **yhtenäisiä rakenteita**, jotka mahdollistavat paremman yhteistyön terveydenhuollon kanssa.
- **Digitalisaation** koettiin myös tuovan mahdollisuuksia **tiedolla johtamiseen.**

Agenda

- 1 Johdon yhteenveto
- 2 Selvityksen tavoitteet ja toteutus
- 3 Sosiaalialan osaamiskeskusten hallinnolliset rakenteet ja sijoittuminen
- 4 Johtopäätökset
- 5 Haastattelujen yhteenveto**
 - Sosiaalialan osaamiskeskusten näkemykset
 - **Hyvinvointialueiden edustajien näkemykset**
 - Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen näkemykset

Hyvinvointialueiden edustajien haastatteluissa kartoitettiin näkemyksiä sosiaalialan osaamiskeskusten nykytilasta, hyvinvointialueille siirtymisestä ja mahdollisesti tulevasta integraatiosta

A

Sosiaalialan osaamiskeskusten toiminta ennen 1.1.2023

- Mitkä ovat osaamiskeskusten päätehtävät?
- Miten osaamiskeskusten rooli on näkynyt kunnissa?
- Ovatko osaamiskeskukset olleet mukana HVA siirtymän valmistelussa?

B

Sosiaalialan osaamiskeskusten siirtymä hyvinvointialueille

- Mitä tulevassa siirtymässä tulee tapahtumaan osaamiskeskuksille?
- Mitä asioita tulisi ottaa huomioon, kun osaamiskeskukset siirtyvät HVA:lle?
- Miten siirtymässä tulisi huomioida sosiaalialan TKKI-toiminnan alueellinen verkosto?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia tuleva siirtymä saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

C

Sosiaalialan osaamiskeskusten integraatio hyvinvointialueille ja yta-alueille

- Mitkä ovat sellaiset rakenteet, toiminnot ja tehtävät, jotka tulisi säilyttää mahdollisesti tulevassa integraatiossa?
- Mitä asioita tulisi ottaa huomioon kun osaamiskeskukset siirtyy HVA:lle?
- Tulisiko osaamiskeskusten määrää nostaa tai laskea, ja mihin niiden kuuluisi sijoittua tulevassa integraatiossa?
- Miten integraatiossa tulisi huomioida koko maan kattava sosiaalialan TKKI-toiminta?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia mahdollisesti tuleva integraatio saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

Haastateltavien mielestä toiminnan kannalta keskeistä on rahoituksen turvaaminen sekä tehtävien määrittely suhteessa hyvinvointialueen toimintaan

Verkostoja ja yhteistyörakenteita ei tule hukata muutoksessa

A

Sosiaalialan osaamiskeskusten toiminta

- Mitkä ovat osaamiskeskusten päätehtävät?
- Miten osaamiskeskusten rooli on näkynyt kunnissa?
- Ovatko osaamiskeskukset olleet mukana hvo siirtymän valmistelussa?

Rahoituksen vähäisyys ja epävarmuus on vaikuttanut osaamiskeskusten tehtävien toteuttamiseen

Olemassa olevat yhteistyörakenteet ja verkostot tulisi turvata siirtymässä

Valmisteluun osallistumisessa on ollut alueellisia eroja

- Osaamiskeskuksilla nähdään olevan asema **hankkeiden, sosiaalialan kehittämis- ja tutkimustyön, verkostokoordinoinnin ja sosiaalialan koulutuksen** osaamisen ja asiantuntijuuden toteuttamisessa ja kehittämisessä. Lisäksi osaamiskeskukset **toimivat äänitorvena** sosiaalialan yhteiskunnallisen aseman vahvistamiseksi.
- Osaamiskeskusten toiminnan jatkuvuuden kannalta **tärkeinä toimenpiteinä haastateltavat näkevät rahoituksen turvaamisen ja tulevaisuuden tehtävien tarkemman määrittelyn.**
- Osa haastateltavista on tuonut esille, että toiminnan tavoitteita ei ole välttämättä aina mietitty riittävän tarkasti. Esimerkiksi verkoston, oppilaitosyhteistyön ja tutkimuksen yhteydet koetaan paikoin epäselvinä.
- Rahoituksen epävarmuus ja niukkuus heikentävät kehittämis- ja tutkimustoiminnan vaikuttavuutta ja jatkuvuutta.
- Haastateltavat kertoivat **kuntien toteuttaneen hankkeita yhdessä osaamiskeskusten** kanssa. Kuntien edustajat ovat olleet asiantuntijajäseninä erilaisissa osaamiskeskusten hankkeissa. Haastateltavat toivat esille, että olemassa olevia yhteistyörakenteita kuntien kanssa ei tulisi siirtymässä hävittää sillä **verkostojen ja yhteistyön uudelleen rakentamisen nähdään vievän paljon aikaa.**
- Osa haastateltavista näkee osaamiskeskusten toiminnan keskittyvän ensisijaisesti yliopisto/ korkeakoulukaupunkeihin. Haastateltavat tunnistavat osaamiskeskusten roolin korkeakoulujen ja työelämän yhteistyön edistäjänä, mutta **yhteistyölle toivottiin myös vielä käytännönläheisempää asetelmaa.**
- Osaamiskeskusten tulevaan asemaan vaikuttavana tekijänä haastateltavat toivat esille, että hyvinvointialueilla tulee olla myös omaa sosiaalialan kehittämistä ja niiden tulee keskenään tehdä yhteistyötä sosiaalialan kehittämisen kysymyksissä.
- Osaamiskeskukset ovat myös tukeneet kuntia **osaamisen kehittämisessä ja kouluttamisessa** (esimerkiksi kirjaamiskäytännöt).
- Haastatellut tuovat esille, että osaamiskeskusten **siirtymän liittyvän valmistelun osallistumisessa on ollut eroja alueiden välillä.**
- Alueilla, joissa osaamiskeskuksen henkilöstö toimii myös hyvinvointialuetta valmistelevassa organisaatiossa valmisteluun osallistuminen on koettu riittävänä. Alueilla, joissa suoraa yhteyttä hyvinvointivalmisteluun ei ole, koettiin harvemmin osallistumisen olleen riittävää. Haastatellut kertoivat kuitenkin, että **osaamiskeskukset ovat toimittaneet selvityksiä ja tietoa valmisteluun.**

Haastateltavat nostivat erilaisia näkemyksiä siitä, mitä siirtymässä tulee tapahtumaan

Haastateltavat antavat myös erilaisia vaihtoehtoja rahoituksen järjestämiseksi

B

Osaamiskeskusten siirtymä hyvinvointialueille

- Mitä tulevassa siirtymässä tulee tapahtumaan osaamiskeskuksille?
- Mitä asioita tulisi ottaa huomioon kun osaamiskeskukset siirtyvät HVA:lle?
- Miten siirtymässä tulisi huomioida sosiaalialan TKKI-toiminnan alueellinen verkosto?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia mahdollisesti tuleva siirtymä saattaa tuoda osaamiskeskuk sille?

Selkeää yhteistä kuvaa siitä, mitä siirtymässä tulee tapahtumaan ei ole

Siirtymäajan rahoitus on turvattava

- Haastatteluista ei muodostu yhtenäistä kuvaa siitä, mitä tulevassa siirtymässä tulee tapahtumaan:
 - Osa haastatteluista oli sitä mieltä, että osaamiskeskusten **toiminta jatkuu siirtymäkauden ennallaan**.
 - Haastatellut toivat esille myös, että osaamiskeskusten **oma järjestämislaki saattaa eriyttää osaamiskeskusten toimintaa muusta toiminnasta ja siten heikentää osaamiskeskusten integraatiota**. Toisaalta erillisenä yksikkönä toimiminen nähdään keinona turvata tutkimuksen objektiivisuus.
 - Haastateltavat näkevät, että sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminnan tulee olla **riittävän itsenäistä**, jotta ne voivat toimia monella hyvinvointialueella, **mutta myös alueiden kehittämistoiminnan rakenteissa**.
 - Haastatteluissa esitettiin myös, että **osaamiskeskukset voisivat siirtyä suoraan osaksi hyvinvointialueen TKKI-toimintaa**, jolloin työntekijät siirtyisivät hyvinvointialueen henkilöstöksi ja osaamiskeskukset lakkaisivat toimimasta.
 - Ratkaisuna ehdotettiin, että **jokainen hyvinvointialue organisoisi toiminnan omalle alueelleen ja YTA-toiminnasta säädettäisiin järjestämislaissa**. Koordinointivastuu tästä toiminnasta siirtyisi vuoden 2023 alusta **hyvinvointialueille, joilla sijaitsevat yliopistot**.
 - Yhtenä vaihtoehtona haastatellut esittävät osaamiskeskusten sijoittumisen YTA-alueelle.
- Siirtymässä ja mahdollisessa integraatiossa pitää ottaa huomioon **rahoituksen järjestäminen ja henkilöstön turvaaminen** hyvinvointialueelle siirryttäessä.
- Haastateltavat näkevät, että osaamiskeskustoiminnan rahoituksen turvaaminen on keskeistä siirtymäaikana, jolloin tulee suunnitella myös osaamiskeskusten suhdetta YTA-alueisiin.
- Rahoituksen turvaaminen vaikuttaa myös henkilöstön turvaamiseen.
- **Haastatellut esittävät seuraavia ehdotuksia rahoituksen toteuttamiselle:**
 - **siltarahoitus** voisi turvata osaamiskeskusten siirtymän
 - osaamiskeskuksilla ei olisi erillisrahoitusta vaan **rahoitus tulisi hyvinvointialueille**
 - valtion rahoituksen tulisi olla **pysyvänä budjetissa**
 - rahoitukseen **tarvitaan korotus** ja sen tulisi olla **ennustettavaa ja pysyvää**
 - osaamiskeskustoiminnan rahoitus **kaipaa selkeyttä ja ohjausta**
 - rahoituskysymys linkittyy myös siihen, miten OT-mallia rakennetaan

Haastateltavat näkevät siirtymävaiheen riskeinä rahoituksen epävarmuuden ja heikomman aseman suhteessa terveydenhuoltoon

Mahdollisuuksina nähtiin laaja-alaisempi yhteistyötoiminta ja resurssien yhdistäminen

B

Osaamiskeskusten siirtymä hyvinvointialueille

- Mitä tulevassa siirtymässä tulee tapahtumaan osaamiskeskuksille?
- Mitä asioita tulisi ottaa huomioon kun osaamiskeskukset siirtyy HVA:lle?
- Miten siirtymässä tulisi huomioida sosiaalialan TKKI-toiminnan alueellinen verkosto?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia mahdollisesti tuleva siirtymä saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

YTA-alue ja korkeakoulun läheisyys lisäävät yhteistyötä

- **Osa haastatelluista ehdottaa, että kehittämistyön tulisi toteutua YTA-tasoisesti**, koska haasteet ja asiakkaiden tarpeet ovat yleisiä esimerkiksi lastensuojelukysymyksissä maan laajuisesti. YTA-alueen tasoinen toiminta voi mahdollistaa myös osaamiskeskusten välisen toiminnan vahvistumisen.
- Osalla alueista näkymä osaamiskeskusten ja oppilaitosten väliseen yhteistyöhön on tällä hetkellä vähäistä. Korkeakoulun kanssa samalla alueella toimiminen ja yhteistyösopimukset vahvistavat haastateltavien mukaan yhteistyön näkyvyyttä kuntiin päin.
- Haastateltavat ehdottavat myös, että **osaamiskeskusten ja korkeakoulujen yhteistyössä tulisi olla kansallista koordinointia**.

Riskinä epävarma rahoitus ja terveydenhuollon ensisijaisuus

- Siirtymä hyvinvointialueille on kaikille toimijoille valtava muutos, joten riskinä on, että **sosiaalialan tutkimus- ja kehittämistoiminnan järjestämisen suunnitteluun ei ole riittävästi resursseja**.
- Osaamiskeskusten toiminnan kannalta nähdään **riskinä se, että hyvinvointialueille siirtymisen myötä työntekijäresurssit siirtyvät osaksi alueen palvelutuotantoa**, koska alueella on valtava pula sosiaalityöntekijöistä.
- Riskinä nähdään myös sosiaalialan ja terveysalan välinen epätasapaino rahoituksessa ja tutkimusperinteessä. Mikäli sosiaalialan kehittäminen integroituisi suoraan terveydenhuollon kehittämisrakenteisiin, **riskinä on sosiaalialan kehittämisen jääminen terveydenhuollon alle**.
- Mikäli sosiaalihuollon kehittämistoiminnalle **ei osoiteta erityistä rahoitusta eikä se ole lainsäädännöllä turvattu riskinä on tutkimus- ja kehittämistoiminnan häviäminen**.
- Haastateltavien mielestä tulee kiinnittää huomiota myös siihen miten rakennetaan yhteinen näkemys sosiaalialan kehittämisestä HVA:lla. Yhteisen toimintatavan luominen tulee vaatimaan paljon vuoropuhelua ja neuvottelua.

Laajemmilla alueilla toimiminen mahdollistaa toimintatapojen yhtenäistämistä

- Siirtymä mahdollistaa uusien **sosiaalialan kehitysideoiden tarkastelun**. Suuremmilla alueilla toimiminen mahdollistaa myös sosiaalialan resurssien yhdistämisen ja keskittämisen toiminnallisesti järkevästi
- **Osaamiskeskuksilla voi olla merkittävä rooli tuoda osaamista tehdystä tutkimus- ja kehittämistyöstä HVA:lle**. Osaamiskeskukset voisivat myös olla mukana yhtenäistämässä kirjaamiskäytäntöjä HVA:lla

Haastateltavat näkevät, että sosiaalialan kehittämisessä tulisi tulevaisuudessakin olla mukana osaamiskeskuksen kaltainen riippumaton ja neutraali toimija

Haastateltavien mukaan osaamiskeskusten päätehtävät ja resurssit tulee turvata

C

Integroituminen HV A- ja YTA-alueille

- Mitkä ovat sellaiset rakenteet, toiminnot ja tehtävät, jotka tulisi säilyttää mahdollisesti tulevassa integraatiossa?
- Mitä asioita tulisi ottaa huomioon kun osaamiskeskukset siirtyy HVA:lle?
- Tulisiko osaamiskeskusten määrää nostaa tai laskea, ja mihin niiden kuuluisi sijoittua tulevassa integraatiossa?
- Miten integraatiossa tulisi huomioida koko maan kattava sosiaalialan TKKI-toiminta?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia mahdollisesti tuleva integraatio saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

Osaamiskeskuksilla on ollut neutraali ja riippumaton rooli verkoston toiminnassa

- Haastateltavat toivat esille, että osaamiskeskukset **eivät välttämättä tarvitse omaa organisaatiota**, mutta tehtävät pitää kirjata näkyväksi hyvinvointialueen toimintaan. Toisaalta koettiin, että pienen **organisaation ketteryys, itsenäisyys ja toimivalta** tulisi säilyttää.
- Osaamiskeskukset ovat toimineet **riippumattomana ja neutraalina toimijana kuntien ja korkeakoulun välissä** yhteistyön edistäjänä. Osaamiskeskusten osaamispääoma tulisi säilyttää ja sosiaalialan tutkimusperinne ja tutkijaresurssit tulisi turvata.
- Haastatellut nostavat yhdeksi ratkaisuksi osaamiskeskusten toiminnan integroitumisen hyvinvointialueen TKKI-toimintaan, jolloin sosiaalihuollon kehittäminen ja monialainen innovaatiotoiminta mahdollistuisi.
- **Haastateltavat toivat esille, että sosiaalialan kehittäminen yhteistyössä kuntien, yhtymien, järjestöjen ja oppilaitosten kesken tulisi olla mahdollista** myös tulevassa hallintorakenteessa.
- Integraatiossa tulisi huomioida toiminnan luonne: asiakasrajapinnassa integraatio on perusteltu asiakkaiden hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta, kun taas **hallinnollisesti integraatiota on tarkasteltava johtamisen ja osaamiskeskusten asemaan liittyvissä kysymyksissä**.

Integraatio vaatii sosiaalialan kehittämisen erityisyyden tunnustamista

- Useammin haastateltavat näkivät, että osaamiskeskusten **tulisi integroitua tietyille hyvinvointialueelle**. Toisaalta oltiin myös sitä mieltä, että integroituminen **usealle hyvinvointialueille** mahdollistaisi laajemman näkökulman ja vahvistaisi osaamiskeskuksien toimintaa.
- Kehittämisprojektien sijaan pitäisi rahoittaa hyvinvointialueiden ja YTA-alueiden kehittämistoimintaa kehittämisohjelman kautta.
- **Sosiaalialan kehittämistä ja tutkimusta ei saisi yksioikoisesti pakottaa yliopistosairaalan rakenteisiin**.

Erilaisia näkemyksiä osaamiskeskusten määrästä tulevaisuudessa

- Haastatteluista **ei muodostu yhtenäistä käsitystä siitä, mikä osaamiskeskusten lukumäärä tulevaisuudessa olisi**. Haastateltavilla oli erilaisia näkemyksiä asiasta:
 - Jos osaamiskeskukset säilyvät itsenäisinä, **jokaisella hyvinvointialueella** tulisi olla oma osaamiskeskus
 - Jos osaamiskeskukset sijoittuvat **YTA-alueille**, osaamiskeskuksia olisi viisi
 - Ruotsinkielisen ja saamelaisen väestön erityiskysymykset on myös huomioitava osaamiskeskusten määrää arvioitaessa
- Nähtiin myös, että **toimintatapa ja organisoituminen on tärkeämpää** kuin osaamiskeskusten määrä.

Haastateltavien keskeinen viesti on, että integraatiota ei tule tehdä terveydenhuollon ehdoilla

Integraatio voi vahvistaa osaamista ja kehittämistyötä, mutta riskinä on myös niiden katoaminen yhteisissä rakenteissa

C

Integroituminen HV A- ja YTA-alueille

- Mitkä ovat sellaiset rakenteet, toiminnot ja tehtävät, jotka tulisi säilyttää mahdollisesti tulevassa integraatiossa?
- Mitä asioita tulisi ottaa huomioon kun osaamiskeskukset siirtyvät HVA:lle?
- Tulisiko osaamiskeskusten määrää nostaa tai laskea, ja mihin niiden kuuluisi sijoittua tulevassa integraatiossa?
- Miten integraatiossa tulisi huomioida koko maan kattava sosiaalialan TKKI-toiminta?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia mahdollisesti tuleva integraatio saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

Hyvinvointialueiden oman toiminnan vaikutukset osaamiskeskusten toimintaan ovat vielä epäselviä

Jos integraatiota tehdään vain terveydenhuollon ehdoilla, riskinä on, että osaamiskeskusten osaaminen katoaa rakenteisiin

Integraatio mahdollistaa osaamisen ja vaikuttamistyön laajentumisen ja vahvistumisen

- Haastateltavat pohtivat **voisiko sosiaalialan TKKI-toiminta järjestäytyä YTA-alueelle kuten erikoissairaanhoido**, koska YTA-alueen tasoinen toiminta voisi vahvistaa sosiaalialan TKKI-toimintaa.
- Haastateltavat näkevät, että tulevat vuodet tulee olemaan osaamiskeskusten kannalta haastavia rahoituksen kannalta.
 - Hyvinvointialueilla myös omaa sosiaalialan kehittämistoimintaa, mikä saattaa vähentää tarvetta hyödyntää osaamiskeskuksia
 - Hankkeiden organisoituminen HVA:lle on epäselvää
- Osaamiskeskuksilla voisi olla rooli **maan kattavan sosiaalialan kehittämis- ja tutkimusverkoston ylläpidossa ja kehittämisessä.**

- Haastateltavien mielestä integraation riskinä on, että osaamiskeskusten lainsäädäntö saadaan uudistettua riittävän nopeasti osaamiskeskusten toiminnan turvaamiseksi.
- TKKI-rakenteet ja rahoitus tulisi järjestää siten, että sosiaalialan kehittäminen mahdollistuisi tulevaisuudessa.
- Riskinä nähdään, että sosiaali- ja terveysalan integraatiossa rahoitusta vähennetään sosiaalialan kehittämistoiminnasta. Epäselvää on myös miten turvataan kunnilta tullut rahoitusosuus tulevaisuudessa.
- **Integraatiota ei tule tehdä terveydenhuollon ehdoilla.** Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon välinen epäsuhta (rahoitus ja tutkimustraditio) voi integraatiossa heikentää sosiaalialan kehittämisen ja tutkimuksen asemaa.
- Integraatiossa on riskinä myös, että **kadotetaan osaamiskeskusten monialaisuus ja kyky tehdä käytännönläheistä tutkimusta.**

- Integraation **mahdollisuutena nähdään osaamisen ja kehittämistyön laajentamien ja vaikuttamistyön vahvistuminen suuremmassa organisaatiossa.** Isompi organisaatio mahdollistaa myös kaikkien toimijoiden yhteen saattamisen ja kokonaisuuden sekä palvelurakenteen laajemman tarkastelun.

Agenda

- 1 Johdon yhteenveto
- 2 Selvityksen tavoitteet ja toteutus
- 3 Sosiaalialan osaamiskeskusten hallinnolliset rakenteet ja sijoittuminen
- 4 Johtopäätökset
- 5 Haastattelujen yhteenveto**
 - Sosiaalialan osaamiskeskusten näkemykset
 - Hyvinvointialueiden edustajien näkemykset
 - **Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen näkemykset**

Hyvinvointialueiden edustajien haastatteluissa kartoitettiin selvityksen tavoitteiden mukaisesti näkemyksiä sosiaalialan osaamiskeskusten nykytilasta, hyvinvointialueille siirtymisestä ja mahdollisesti tulevasta integraatiosta

A

Sosiaalialan osaamiskeskusten toiminta ennen 1.1.2023

- Miten yliopisto ja AMK ovat olleet mukana osaamiskeskusten hallinnossa ja toiminnassa?
- Mitkä ovat osaamiskeskuksien päätehtävät?
- Minkälaista yhteistyötä osaamiskeskukset ovat tehneet yliopistojen ja AMK:n kanssa?
- Minkälaisia haasteita yhteistyössä on ollut ja miten sitä pitäisi kehittää?

B

Sosiaalialan osaamiskeskusten siirtymä hyvinvointialueille

- Ovatko osaamiskeskukset olleet mukana hva siirtymän valmistelussa?
- Mitä tulevassa siirtymässä tulee tapahtumaan yliopisto tai AMK yhteistyölle osaamiskeskuksien kanssa?
- Mitä asioita tulisi ottaa huomioon kun osaamiskeskukset siirtyy HVA:lle yliopistojen ja AMK:n näkökulmasta?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia tuleva siirtymä saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

C

Sosiaalialan osaamiskeskusten integraatio hyvinvointialueille ja yta-alueille

- Mitkä ovat sellaiset rakenteet, toiminnot ja tehtävät, jotka tulisi säilyttää mahdollisesti tulevassa integraatiossa?
- Tulisiko osaamiskeskusten määrää nostaa tai laskea, ja mihin niiden kuuluisi sijoittua tulevassa integraatiossa?
- Miten integraatiossa tulisi huomioida koko maan kattava sosiaalialan TKKI-toiminta?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia mahdollisesti tuleva integraatio saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

Haastateltavien mielestä sosiaalialan osaamiskeskuksilla on tärkeä rooli käytännönläheisen tutkimuksen- ja kehitystyön edistäjänä ja tiedon jalkauttajana

Osaamiskeskuksset toimivat myös tärkeänä linkkinä kuntien ja tutkimusorganisaatioiden väleillä

A Osaamiskeskusten toiminta

- Miten yliopisto ja AMK ovat olleet mukana osaamiskeskusten hallinnossa ja toiminnassa?
- Mitkä ovat osaamiskeskuksien päätehtävät?
- Minkälaista yhteistyötä osaamiskeskuksset ovat tehneet yliopistojen ja AMK:n kanssa?
- Minkälaisia haasteita yhteistyössä on ollut ja miten sitä pitäisi kehittää?

Yliopiston ja AMK:n edustajat osaamiskeskusten hallituksissa ja neuvottelukunnassa

- Haastatteluissa kävi ilmi, että yliopiston ja AMK:n edustajat ovat **osaamiskeskusten hallituksissa tai neuvottelukunnan jäsenenä**.
- **Kannatusyhdistyksessä** AMK on toiminut jäsenenä, sopimuspohjaisessa verkosto-organisaatiossa juridisena isäntäorganisaationa tai osakeyhtiössä omistajana.

Osaamiskeskuksset edistävät sosiaalialan tutkimusta ja kehitystä

- Haastateltavien mielestä osaamiskeskusten päätehtäviin kuuluu **sosiaalialan tutkimuksen ja kehittämisen edistäminen, mutta myös tiedon jalkauttaminen**. Osaamiskeskuksset toimivat yhteistyön mahdollistajina **kuntien ja tutkimusorganisaatioiden** välillä. Tämän yhteistyön avulla osaamiskeskuksset pystyvät tekemään tärkeää sosiaalialan käytännönläheistä tutkimusta, mutta myös tuomaan oppilaitoksille tietoa **käytännön opetuksen tarpeista** alueiden erityistarpeiden mukaan.
- Haastateltavien mielestä osaamiskeskusten toimintaan kuuluu myös **koulutusyhteistyö kuntien** kanssa. Lisäksi **hankkeet** kuuluvat merkittävänä osana osaamiskeskusten toimintaan. **Ruotsinkielisen ja saamenkielisen sosiaalialan tutkimuksen ylläpito** kuuluu myös haastateltavien mielestä osaamiskeskusten tehtäviin.
- Osaamiskeskusten nähtiin myös **toimivan vahvoina sosiaalialan äänitorvina**. Osaamiskeskuksset ovat myös auttaneet pieniä kunta ja tarjonneet ostopalveluja.
- Toisaalta tuotiin esiin myös, että osaamiskeskusten **rooli ei ole ollut selvä ja on ollut aina paikkaansa hakeva**.

Yhteistyötä tehdään opetuksen, koulutuksen ja tutkimuksen saralla

- Haastateltavat kertoivat, että osaamiskeskuksset ovat tehneet **paljon yhteistyötä koulutuksen puolella**. Opiskelijat ovat tehneet raportteja, selvityksiä osaamiskeskuksissa ja suorittaneet käytännöntyönjaksoja kunnissa osaamiskeskuksien kautta. Osaamiskeskuksset ovat myös olleet mukana sosiaalialan **opetustyön suunnittelussa**.
- Osaamiskeskuksset ovat tehneet **monenlaisia tutkimus- ja kehittämishankkeita** yhdessä oppilaitosten kanssa. Lisäksi on ollut asiantuntijavaihtoja.
- Yhteistyötä on tehty myös **ruotsinkielisen sosiaalialan tutkimuksen saralla**. Lisäksi osaamiskeskuksset ovat olleet mukana pohjoismaisessa sosiaalialan tutkimusyhteistyössä, ja sen myötä on tuotu myös työmenetelmiä Suomeen muista pohjoismaista.

Rahoituksen puute ja osaamiskeskusten pienuus nähtiin haasteena pitkäjänteiselle yhteistyölle

Osaamiskeskusten käytännönläheisen tutkimuksen rahoitus on ollut myös haasteellista

A Osaamiskeskusten toiminta

- Miten yliopisto ja AMK ovat olleet mukana osaamiskeskusten hallinnossa ja toiminnassa?
- Mitkä ovat osaamiskeskusten päätehtävät?
- Minkälaista yhteistyötä osaamiskeskukset ovat tehneet yliopistojen ja AMK:n kanssa?
- Minkälaisia haasteita yhteistyössä on ollut ja miten sitä pitäisi kehittää?

Käytännönläheisen tutkimuksen rahoitus on haasteellista

- **Rahoituksen löytäminen käytännönläheiseen tutkimukseen** osaamiskeskusten kanssa on ollut haasteellista. Tosin valtion antama tutkimusrahoitus on tuonut tähän helpotusta. Hankkeisiin on ollut myös vaikea yhdistää pitkäaikaista tutkimusyhteistyötä. Osaamiskeskusten pienuus nähtiin myös ongelmana yhteistyössä.
- Lisäksi yhteistyön olisi toivottu olevan tiiviimpää tutkimuksen osalta, ja hankevalmistelua olisi voinut olla enemmän.

Tulevaisuudessa kaksoisvirkoja tutkimukseen ja kentän asiantuntijoihin

- Eri tyyppisiä digitaalisia ratkaisuja tulisi myös kehittää, jotta tutkimuksen tekeminen eri toimijoiden kanssa eri puolella Suomea olisi mahdollista
- Lisäksi tulevaisuudessa haluttaisiin **kaksoisvirkoja**, jotka mahdollistaisivat, **että tutkija voisi toimia myös asiantuntijana kentällä**. Tämänlaiset työnkuvat mahdollistaisivat käytännönläheisen tutkimuksen kehittämisen, joka lopulta kehittää myös palveluita loppuasiakkaalle

Haastateltavien mielestä osaamiskeskukset tarvitsevat jatkuvaa rahoitusta toiminnan turvaamiseksi hankerahoituksen lisäksi

Osaamiskeskusten toiminnan siirtyessä isompiin rakenteisiin rahoitusta ja resursseja tulisi kasvattaa

B

Osaamiskeskusten siirtymä hyvinvointialueille

- Ovatko osaamiskeskukset olleet mukana hva siirtymän valmistelussa?
- Mitä tulevassa siirtymässä tulee tapahtumaan yliopisto tai AMK yhteistyölle osaamiskeskuksien kanssa?
- Mitä asioita tulisi ottaa huomioon kun osaamiskeskukset siirtyy HVA:lle yliopistojen ja AMK:n näkökulmasta?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia tuleva siirtymä saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

Osaamiskeskusten mukana olosta siirtymän valmistelussa oli eriäviä mielipiteitä

- Joidenkin haastateltavien mielestä osaamiskeskukset **ovat olleet hyvin mukana paikallisessa ja valtakunnallisessa valmistelussa**, kun taas **toisten mielestä osallistuminen valmisteluun on ollut vähäistä**. Haastateltavat toivat myös ilmi, että jos osaamiskeskusten toimintaa ei tunne niin ulkopuoliselle voi niiden **rooli voi jäädä epäselväksi** valmisteluryhmissä. Haastateltavat eivät osanneet sanoa mitä vaikutusta osaamiskeskusten mukana olosta valmistelussa ja työryhmistä seuraa. Haastateltavat sanoivat myös, että **osaamiskeskusten roolia ei ole otettu esiin** keskusteluissa. **Ruotsinkielinen toiminta on myös jäänyt taka-alalle** valmisteluissa.
- Haastattelussa tuotiin myös esille, että Sote- ja pela-uudistuksessa on paljon muita hallinnollisia ja rakenteellisia kysymyksiä, jolloin **TKKI-toiminnan kehittäminen ei ole ollut ensisijainen tavoite**.
- Haastateltavat toivat myös näkemyksen, että **usein sosiaaliala on jäänyt terveydenhuollolle alisteiseksi valmistelussa**. Haastateltavat toivoivat, että integraatio tehtäisiin asiakas- ja tarvelähtöisesti.

Yhteistyön jatkuvuus siirtymän yli

- Joidenkin haastateltavien mielestä **yhteistyö tulee pysymään samanlaisena**, kun taas toisilla **ei ollut tietoa mitä yhteistyölle tulee tapahtumaan**. Tuotiin ilmi, että uudessa organisaatiossa (HVA:lla) osaamiskeskukset tulevat hakemaan uutta roolia, jolloin myös yhteistyö tulee olemaan uudenlaista.
- **Yhteistyön uskottiin myös paranevan** kun osaamiskeskukset siirtyvät isomman organisaation alle. Uudenmaan osaamiskeskusten organisoituminen isommaksi osaamiskeskukseksi nähtiin myös hyvänä yhteistyölle. **HVA:et** voivat myös tarjota **hyvän pohjan uusien kehityshankkeiden rakentamiseen**.
- **Yhteistyöhankkeiden nähtiin jatkuvan siirtymän yli**. Tässä kuitenkin pitäisi olla suunnitelma miten hankkeiden omistajuus siirtyy toisen organisaation alle, jolloin myös juridisia seikkoja tulisi huomioida. Haastateltavat toivat esille, että uusia hankkeita pitäisi kehittää myös jatkossakin.

Yhteistyö vaatii jatkuvaa rahoitusta

- **Haastateltavat toivat esille, että osaamiskeskusten toiminta ei tule jatkumaan ilman pysyvää rahoitusta**. Pelkällä **hankkeilla ei pystytä rahoittamaan** toimintaa. **Resursseja pitäisi myös kasvattaa**, jotta toimintaa voitaisiin jatkaa isommassa organisaatiossa. Lisäksi **ruotsinkieli tulee huomioida** siirtymässä varsinkin kaksikielisillä alueilla.
- Haastattelijoiden mielestä toiminta **vaatii lakisääteisen perusteen**, koska se ei tule jatkumaan vapaaehtoisuuden tai hankkeiden turvin. Toiminnan jatkuminen **vaatii myös vastuuhenkilöitä**, koska ilman vastuita toiminta ei kehity. Lisäksi tarvitaan **kunnolliset rakenteet**, joissa osaamiskeskukset toimivat.
- Kysymyksenä heräsi myös miten saadaan sellainen **organisaatio, joka tukee sosiaalialan TKKI-toimintaa** ja missä osaamiskeskukset voivat olla mukana?

Siirtymä nähtiin mahdollisuutena tehdä pitkäjännitteisempää tutkimustyötä ja kehittää monialaista yhteistyötä

Siirtymä antaa myös mahdollisuuden tehdä moniammatillista asiakaslähtöistä palvelujen kehittämistä

B Osaamiskeskusten siirtymä hyvinvointialueille

- Ovatko osaamiskeskukset olleet mukana hva siirtymän valmistelussa?
- Mitä tulevassa siirtymässä tulee tapahtumaan yliopisto tai AMK yhteistyölle osaamiskeskusten kanssa?
- Mitä asioita tulisi ottaa huomioon kun osaamiskeskukset siirtyy HVA:lle yliopistojen ja AMK:n näkökulmasta?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia tuleva siirtymä saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

Osaamiskeskusten tulevaisuus nähtiin epävarmana

- Haastateltaville oli epäselvää, mitä osaamiskeskuksille tulee tapahtumaan siirtymässä. Nähtiin, että **osaamiskeskukset tekevät paljon kehitystyötä, jonka arvoa ei ymmärretä ennen kuin sitä ei enää ole.**
- **Rahoitus** nähtiin isona uhkana, ja haasteena koettiin se, **miten HVA:lla olisi rahallista resurssia olla mukana kehittämässä osaamiskeskusten lakisääteistä toimintaa.**
- Isoksi uhkaksi nähtiin se, että **siirtymä toteutetaan terveydenhuollon ehdoilla**, jolloin sosiaaliala jää terveydenhuollolle alisteisena tulevissa rakenteissa.
- Toiveena oli myös ettei **isommat rakenteet tuo rakenteellisia esteitä yhteistyölle**, joka on ollut nyt helppoa ja mutkatonta pienemmissä organisaatioissa. Lisäksi uhkana nähtiin miten saadaan henkilöstö pidettyä ja työnteko houkuttelevana osaamiskeskuksissa kun tulevaisuus on epävarmaa.

Osaamiskeskukset edistävät sosiaalialan tutkimusta ja kehitystä

- Haastateltavat toivat esille, että osaamiskeskukset voisivat **toimia alustana kaksoisvirkojen perustamiselle**, joka mahdollistaa samanaikaisen tutkimuksen ja kentällä palvelutyössä toimimisen.
- Isompiin rakenteisiin siirtyminen nähtiin **mahdollisuutena tehdä pitkäjänteisempää koulutusta ja tutkimusta**. Tällä hetkellä joitakin kuntia on ollut vaikea saada mukaan koulutus- ja tutkimustoimintaan resurssien puutteen takia. HVA:t voivat tuoda mahdollisuuden **tiedon systemaattiseen keräämiseen ja sitä kautta tutkimuksen laajentamisen**. HVA:eet voivat myös **yhtenäistää ja helpottaa tutkimusluvan hakuprosesseja**, kun jokaiselta kunnalta erikseen tarvitsi hakea lupaa. Lisäksi koulutuskäytännöt voivat yhtenäistyä ja täten helpottavat koulutusten pitämistä.
- Siirtymävaihe nähtiin myös mahdollisuutena **arvioida aidosti tulevaisuuden tarpeet** ja sen mukaan suunnitella sosiaalialan kehittämistä.
- Siirtymä nähtiin myös mahdollisuutena **toteuttaa moniammatillista yhteistyötä joka palvelee asiakkaita**.

Haastateltavien mielestä osaamiskeskusten integraatiossa pitää huomioida sosiaalialan alueelliset erityispiireet

Haastateltavien mukaan ruotsinkielinen toiminnan pitää myös pysyä yhtenäisenä eri hyvinvointialueilla

C Osaamiskeskusten integraatio

- Mitkä ovat sellaiset rakenteet, toiminnot ja tehtävät, jotka tulisi säilyttää mahdollisesti tulevassa integraatiossa?
- Tulisiko osaamiskeskusten määrää nostaa tai laskea, ja mihin niiden kuuluisi sijoittua tulevassa integraatiossa?
- Miten integraatiossa tulisi huomioida koko maan kattava sosiaalialan TKKI-toiminta?
- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia mahdollisesti tuleva integraatio saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

Osaamiskeskukset toimivat tärkeänä liimana tutkimuksen ja kehittämisen viemisessä kuntiin

- Osaamiskeskusten **erityinen toimiminen linkkinä kuntien ja käytännönopetuksen- ja tutkimuksen välillä** nähtiin tärkeänä, ja tämä pitäisi säilyttää jatkossakin. Tätä kautta osaamiskeskukset ovat vahvasti liitoksissa sote-palveluihin. **Kirjaamiseen liittyvät kehittämistoiminta** nähtiin myös erityisenä osaamiskeskusten toimintana, jota ei pitäisi hävittää.
- Osaamiskeskusten **verkostoja ei pitäisi hävittää uusissa rakenteissa**, koska niiden uudelleenluonti voi kestää kauan. Olemassa olevaa **osaamista ei pitäisi myöskään hävittää**. Tästä esimerkkinä ruotsinkieliset sosiaalialan palveluketjut ja kokonaisuudet. **Ruotsinkielinen toiminta ei saa myöskään sirpaloitua** eri HVA:lle, jotta ei tehdä samoja asioita eri HVA:illa.
- Haastateltavat toivoivat, että **osaamiskeskukset säilyvät itsenäisinä toimijoina**. Toisaalta osaamiskeskusten voisivat toimia toisenlaisena organisaationa, joissa rakenteet ovat kuitenkin määritettynä. Osaamiskeskusten toimintaa ei pitäisi kuitenkaan johtaa terveysalalta käsin.

Osaamiskeskusten määrässä ja sijoittumisessa pitää huomioida alueiden erityispiirteet

- Osaamiskeskusten määräksi **ehdotettiin viittä YTA-alueiden mukaan**. Nähtiin, että osaamisen **kehittämisen edistämiseksi tarvitaan isompia alueita**, joihin YTA-alueet sopivat. Toisaalta osaamiskeskusten määrää ja sijoittumista miettiessä, **pitää huomioida alueiden erityispiirteet ja TKKI-toiminnan tulisi palvella alueellisia tarpeita**. Alueellisiin erityispiirteisiin, jotka tulisi huomioida TKKI-toiminnassa kuuluu esimerkiksi pitkät välimatkat sosiaalipalvelujen saatavuuteen, väestön ikärakenne, työttömyys ja koulutuksen saatavuus.
- Haastattelussa tuotiin myös esille, että osaamiskeskuksia **pitäisi olla yhtä monta kuin HVA:ta**. Nähtiin, että YTA-alueilla saatetaan eriytyä rakenteellisesta perussosiaalihuollon- ja terveydenhuollon kehittämisestä.

Osaamiskeskusten valtakunnallinen yhteistyö on tärkeää

- **Osaamiskeskusten välinen valtakunnallinen yhteistyö** oli haastateltavien mielestä toiminut hyvin tähän mennessä ja olisi tärkeää säilyttää myöhemmin tulevassa integraatiossa. **Valtakunnallinen sosiaalialan TKKI-toiminta** on myös tärkeää. Tällaisessa toiminnassa pitäisi **nimetä vastuuhenkilöitä**, jotka ovat vastuussa toiminnasta. Esimerkkinä voitaisiin nimetä vastuuhenkilö, joka vastaa terveydenhuollon kanssa yhdessä tehtävästä kehitystyöstä. **YTA-alueet voisivat myös toimia hyvänä rakenteena** valtakunnalliselle TKKI-toiminnalle.
- Haastateltavien mielestä integraatio ja uudet rakenteet voisivat luoda mahdollisuudet **tuoda yhdeltä HVA:lla tehtyjä löydöksiä muille HVA:lle**.
- Toisaalta tuotiin esiin myös näkökulma **ettei integraatio toisi mitään uutta valtakunnalliselle yhteistyölle** vaan nykyiset rakenteet ja verkostot edistävät hyvin valtakunnallista toimintaa.

Integraatio hyvinvointialueiden ja YTA-alueiden rakenteisiin nähtiin uhkana sosiaalialan TKKI-toiminnan säilymiselle

Toisaalta integroituminen nähtiin myös mahdollisuutena sosiaalialan tutkimuksen vahvistumiselle

C Osaamiskeskusten integraatio

- Mitä mahdollisuuksia tai uhkia mahdollisesti tuleva integraatio saattaa tuoda osaamiskeskuksille?

Sosiaalialan TKKI-toiminnan säilyminen integraatiossa

- Haastateltavat näkivät riskinä sen jos **siirtymään menee liian kauan aikaa**. Siksi olisi hyvä, että osaamiskeskukset pääsisivät hyvin mukaan siirtymävaiheen kehittämiseen. **Ministeriöltä toivotaan myös vahvaa otetta** osallistumiseen.
- Uhkana nähtiin myös, että jos sosiaalialan **TKKI-toiminta häviää kokonaan**, ja sen myötä sosiaalialan osaamisen kehittäminen ja sen jakaminen katoaa. Riskinä nähtiin myös, että jos osaamiskeskusten toiminta ja sosiaalialan TKKI-toiminta jää **terveydenhuollon jalkoihin** ja häviää hallinnollisiin rakenteisiin.
- Osaamiskeskukset tarvitsevat myös **selkeän rakenteen toiminnalle**, joka **mahdollistaa myös monialaisen toiminnan**.

Sosiaalialan tutkimuksen vahvistuminen ja uudenlaiset yhteistyöhankkeet

- Integraation myötä tulevien uusien rakenteiden kautta **sosiaalialan tutkimus vahvistuu**, joka tuo mahdollisuuden osaamiskeskuksille tuoda tietoa ja kehittää sosiaalialan palveluja.
- Integraatio nähtiin myös mahdollisuutena tuoda **uusia avauksia sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen**. Tästä esimerkkinä mainittiin ongelmat palvelujen järjestämisestä ikääntyvälle väestölle pitkien välimatkojen päähän.
- Toisaalta tuotiin myös esille näkökulma, että integraatio **ei välttämättä tuo uusia mahdollisuuksia kaikille alueille**.

Nordic
Healthcare
Group